

Śląskie. Tu edukujemy

**OFERTA
EDUKACYJNA
URZĘDU
MARSZAŁKOWSKIEGO
WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO**

Szanowni Państwo!

Aktywne społeczności szybciej się rozwijają i łatwiej osiągają swoje cele. Dlatego, angażując mieszkańców w działania społeczne oparte na otwartym dialogu obywatelskim, sprzyja się rozwojowi demokracji lokalnej oraz pobudza środowiska lokalne do podejmowania wspólnych działań.

Stąd tak ważnym jest rozwijanie od najmłodszych lat kapitału ludzkiego poprzez prowadzenie rozważnej edukacji wśród uczniów celem budowania współpracy, samoorganizowania się i rzeczywistego działania na rzecz życia w demokratycznej wspólnocie.

Zachęcam Państwa do zapoznania się z ofertą Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Składają się na nią praktyczne informacje dotyczące zwiedzania historycznego obiektu, w którym mieści się Sejmik Województwa Śląskiego, propozycje dodatkowych działań edukacyjnych prowadzonych przez jednostki UMWSL dla dzieci i młodzieży oraz scenariusze lekcji samorządowych do wykorzystania podczas zajęć z uczniami.

Liczę, że skorzystanie z tej oferty nie tylko przyczyni się do pogłębienia wiedzy na temat funkcjonowania instytucji publicznych i samorządu, ale również zaciekawi młodych ludzi i zmotywuje ich do samodzielnego poszukiwania informacji na temat historii i kultury regionu.

Wojciech Saługa
Marszałek Województwa Śląskiego

-
- 8 Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
 - 12 Modzieżowy Sejmik Województwa Śląskiego
 - 18 Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny w Koszęcinie
 - 22 Filharmonia Śląska im. Henryka Mikołaja Góreckiego w Katowicach
 - 28 Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach
 - 32 Teatr Rozrywki w Chorzowie
 - 36 Instytucja Filmowa „Silesia-Film” w Katowicach
 - 40 Opera Śląska w Bytomiu
 - 43 Zamek Cieszyn
 - 46 Śląskie Centrum Wolności i Solidarności
 - 50 Biblioteka Śląska w Katowicach
 - 53 Regionalny Instytut Kultury w Katowicach
 - 55 Regionalny Ośrodek Kultury w Częstochowie
 - 57 Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej
 - 60 Muzeum Śląskie w Katowicach
 - 64 Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej
 - 68 Muzeum Górnośląskie w Bytomiu
 - 71 Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”
 - 76 Muzeum Zamkowe w Pszczynie
 - 80 Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu
 - 88 Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego
 - 94 Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska
 - 98 Placówki doskonalenia nauczycieli
 - 104 Scenariusze lekcji

Śląskie. Tu edukujemy

**OFERTA
EDUKACYJNA
URZĘDU
MARSZAŁKOWSKIEGO
WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO**

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

Województwo
Śląskie

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

**Kancelaria Sejmiku
Województwa Śląskiego**
telefon: +48 (32) 20 78 273
fax: +48 (32) 20 78 274
godziny pracy: 7.30 - 15.30
mail: sejmik@slaskie.pl
sejmik.slaskie.pl

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

to instytucja, przy pomocy której Sejmik, Zarząd i Marszałek Województwa Śląskiego realizują zadania samorządu województwa.

UMWSL ma również podległe sobie jednostki, które wykonują przypisane im działania. Są to instytucje kultury, placówki oświatowe, jednostki związane z ochroną zdrowia, a także inne, m.in. Śląski Ogród Zoologiczny, Wojewódzki Urząd Pracy czy Śląskie Centrum Bezpieczeństwa Informacyjnego.

Szczegóły dot. UMWSL można znaleźć na **www.slaskie.pl**

Zwiedzanie Sali Sejmu Śląskiego

Sala Sejmu Śląskiego jest sercem zabytkowego Gmachu Sejmu Śląskiego, który w okresie międzywojennym - jako siedziba Sejmu Śląskiego - był jednym z największych budynków administracyjnych w Polsce. Obecnie jest miejscem obrad Sejmiku Województwa Śląskiego.

Zwiedzanie odbywa się bezpłatnie.
Obowiązkowa wcześniejsza rezerwacja.

Młodzieżowy Sejmik Województwa Śląskiego

Młodzieżowy Sejmik Województwa Śląskiego

**Urząd Marszałkowski
Województwa Śląskiego
Wydział Dialogu
telefon: +48 (32) 20 78 364
godziny pracy: 7.30 - 15.30
mail: mlodzi@slaskie.pl
mlodzi.slaskie.pl
facebook.com/sejmikmlodziejowy**

▶ **Udział w sesjach Młodzieżowego Sejmiku**

Młodzieżowy Sejmik Województwa Śląskiego stanowi propozycję samorządu województwa śląskiego skierowaną do ludzi młodych, zachęcającą do angażowania się w sprawy naszego województwa. Powołanie Młodzieżowego Sejmiku wpisuje się w model propagowania idei poprzez ich urzeczywistnianie.

▶ **Spotkania z radnymi Młodzieżowego Sejmiku**

Sesje Młodzieżowego Sejmiku Województwa Śląskiego są otwarte, co umożliwia udział w nich wszystkim zainteresowanym. Istnieje również możliwość zorganizowania spotkań z radnymi Młodzieżowego Sejmiku.

Młodzieżowy Sejmik to

- realizacja idei samorządności oraz społeczeństwa obywatelskiego wśród młodzieży,
- okazja do nauki demokracji poprzez jej współtworzenie,
- możliwość wyrażania opinii, zgłaszania postulatów, podejmowania działań na rzecz swojego środowiska,
- instrument i możliwość wstuchiwanie się w oczekiwania młodego pokolenia.

Cel działalności Młodzieżowego Sejmiku

- zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej ludzi młodych oraz integracji ich środowisk,
- proponowanie nowych rozwiązań oraz inicjowanie zmian na rzecz środowisk młodzieżowych.

Skład Młodzieżowego Sejmiku

Młodzieżowy Sejmik składa się z 62 radnych, wybieranych na podstawie zgłoszeń złożonych przez:

- młodzieżowe rady,
- samorzady studenckie,
- osoby indywidualne.

Kandydaci na radnych

Kandydatem na radnego Młodzieżowego Sejmiku może być osoba, która spełnia łącznie następujące warunki:

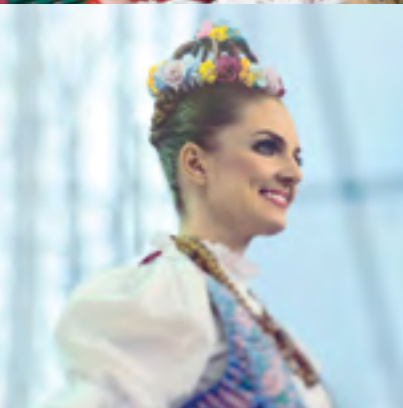
- zamieszkuje na terenie województwa śląskiego,
- ukończyła 15 lat, a nie ukończyła 24 roku życia,
- posiada status ucznia lub studenta.

Więcej informacji o Młodzieżowym Sejmiku Województwa Śląskiego, w tym terminy obrad oraz ich tematyka, znajduje się na stronie internetowej **mlodzi.slaskie.pl**

 Śląskie. Tu edukujemy kulturalnie

**OFERTA
EDUKACYJNA
JEDNOSTEK KULTURY
URZĘDU
MARSZAŁKOWSKIEGO
WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO**

**Zespół Pieśni i Tańca
„Śląsk”
im. Stanisława Hadyny
w Koszęcinie**

Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny w Koszęcinie

ul. Zamkowa 3, 42-286 Koszęcin
tel.: +48 (34) 310 64 15
fax: +48 (34) 310 64 16
e-mail: info@zespolslask.pl
bip-slaskie.pl/zpits
zespolslask.pl

► Koncert edukacyjny

adresowany do uczniów szkół podstawowych i średnich. Program zapoznaje odbiorcę z bogactwem regionalnej kultury ludowej i narodowej. Dodatkową atrakcją są quizy i konkursy związane z folklorem polskim prezentowanym przez Zespół „Śląsk”. Na program składają się tańce w opracowaniu muzycznym Stanisława Hadyny - trojak, krakowiak, kujawiak, oberek i tańce górali podhalańskich oraz popularne pieśni - „Karolinka” i „Szła dziewczeczka”.

► Wycieczki do siedziby Zespołu „Śląsk” połączone z warsztatami artystycznymi

**Dzieci w wieku 4-6 lat
do 30 uczestników
czas: 30, 45 lub 90 minut**

- warsztaty rytmiczne
- warsztaty muzyczne
- zwiedzanie kompleksu pałacowo-parkowego

**Młodsza grupa szkolna: klasy I-III
Starsza grupa szkolna: klasy IV-VIII
do 30 uczestników**

czas: 30, 45, 60 lub 90 minut

- warsztaty taneczne
- warsztaty taneczne: tańce narodowe
- warsztaty taneczne: tańce ludowe
- warsztaty wokalne
- warsztaty etnograficzno-plastyczne
- warsztaty teatralno-dykcyjne
- warsztaty ruchu scenicznego
- zwiedzanie kompleksu pałacowo-parkowego

**Starsze klasy szkoły podstawowej
oraz szkoły średnie
do 30 uczestników**

czas: 30, 45, 60 lub 90 minut

- warsztaty taneczne
- warsztaty taneczne: tańce narodowe
- warsztaty taneczne: tańce ludowe
- warsztaty wokalne
- warsztaty etnograficzno-plastyczne
- warsztaty ruchu scenicznego
- zwiedzanie kompleksu pałacowo-parkowego

**Filharmonia Śląska
im. Henryka Mikołaja
Góreckiego
w Katowicach**

Filharmonia Śląska im. Henryka Mikołaja Góreckiego w Katowicach

ul. Sokolska 2, 40-084 Katowice
tel.: +48 (32) 351 17 19
fax: +48 (32) 351 17 03
e-mail: sekretariat@filharmonia-slaska.eu
bip-slaskie.pl/filharmoniaslaska
filharmonia-slaska.eu

▶ **Młoda Filharmonia (od lat 7+)**

Koncert dla dzieci i młodzieży szkolnej w Sali koncertowej im. Karola Stryji.

Comiesięczne koncerty symfoniczne, kameralne i chóralne, prowadzone przez Reginę Gowarzewską, interesująco komentującą repertuar i jej twórców. Koncerty metodycznie prezentują rozmaite aspekty muzycznego skarbca.

Prowadzenie: Regina Gowarzewska
Koordynator: Aleksandra Stacha
tel. 512 372 015
e-mail: a.stacha@filharmonia-slaska.eu

▶ **Koncerty Familijne - Akademia Muzycznego Smaku (od lat 3+)**

Niedzielną rodzinną wędrówką po świecie muzyki. Posłuchamy ciekawych utworów, które pozwolą nam ją zrozumieć i poznać piękno muzyki przy wspólnej zabawie, śpiewie i grze na instrumentach. Doskonała propozycja na rodzinne spędzenie niedzielnego przedpołudnia.

Prowadzenie: Barbara Badura
Rezerwacja: kasa biletowa
tel. 503 774 949, 32 351 17 13

▶ **Dźwiękowy Domek Emocji - Tęczowa podróż Vivy (dzieci od 4-8 lat)**

Warsztaty dla grup 20 - osobowych

Cykl edukacyjny z fabułą, łączący elementy edukacji muzycznej (m.in.: metodą E.J. Dalcroze'a, C. Orffa) z arteterapią. Aktywność artystyczna uczestników obejmuje śpiew, ruch przy muzyce, grę na instrumentach, słuchanie muzyki oraz działania plastyczne.

Prowadzenie: Alina Adamczyk, Aleksandra Konieczny
Koordynator: Alina Adamczyk
tel. 514 878 606
e-mail: a.adamczyk@filharmonia-slaska.eu

▶ **Kameralne spotkania z muzyką (od lat 6+)**

Koncerty umuzykalniające dla dzieci.

Wspólnie odkryjemy tajniki muzyki na 45 minutowych koncertach w sali kameralnej Filharmonii Śląskiej. Spotkamy się raz w miesiącu, we wtorkowe przedpołudnia. Poznamy ciekawe instrumenty jak akordeon, harfę czy flet, instrumenty smyczkowe, a nawet elektryczne gitary.

Prowadzenie: Jolanta Schmidt
Koordynator: Alina Adamczyk
tel. 514 878 606
e-mail: a.adamczyk@filharmonia-slaska.eu

▶ **Muzyczne przedszkole (od lat 3+)**

Dzieci poznają świat zadając mnóstwo pytań. Tymi muzycznymi zajmiemy się my. Wspólnie z przedszkolakami poszukamy odpowiedzi na wiele frapujących pytań związanych z muzyką. Dzieci poznają instrumenty muzyczne, sylwetki kompozytorów, podstawowe pojęcia związane z wiedzą muzyczną. Komentarz dostosowany jest do wieku słuchaczy. Najmłodszy melomani aktywnie uczestniczą w koncertach.

Prowadzenie: Adam Źaak
Koordynator: Alina Adamczyk
tel. 514 878 606
e-mail: a.adamczyk@filharmonia-slaska.eu

▶ Pani Gama zaprasza (od lat 3+)

Audycje przedszkolne.

Przyjedziemy do Was!

Zapraszamy najmłodszych słuchaczy do krainy rytmu. Poznamy wartości rytmiczne nut, a za pomocą muzycznych zabaw spróbujemy wpleść go w słuchaną muzykę. Wychowankowie Akademii Muzycznej zapoznają nas z nowymi instrumentami. Koncerty dostosowujemy do wieku słuchaczy. Przyjedziemy do Was raz w miesiącu - serdecznie zapraszamy do współpracy!

Prowadzenie: Barbara Badura, Adam Żaak
Koordynator: Barbara Badura
tel. 512 016 853
e-mail: b.badura@filharmonia-slaska.eu

▶ Spotkania z muzyką (od lat 6+)

Audycje szkolne dla dzieci i młodzieży.

Przyjedziemy do Was!

*„Ech muzyka, muzyka, muzyka, spod smyka zielony kurz.
Lecą gwiazdy zielone spod smyka, damy karo, bukiety róż”
- tak pięknie opisał muzykę poeta K. I. Gałczyński.*

Dotrzemy do Was - do szkół i ośrodków kultury, proponując 45 minutowe koncerty kameralne z dostosowanym komentarzem słownym. Przedstawimy ciekawe instrumenty m.in.: akordeon czy wspaniałą harfę i gitary. Poznamy instrumenty z kwartetu smyczkowego, posłuchamy arii, pieśni i piosenek.

Prowadzenie i koordynacja: Jolanta Schmidt
tel. 510 046 131
e-mail: j.schmidt@filharmonia-slaska.eu

▶ Muzykoterapia dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Zajęcia będą dopasowane do potrzeb grupy, po wcześniejszej konsultacji z opiekunem. W muzykoterapii może uczestniczyć każda osoba, niezależnie od: stanu zdrowia, wieku, rodzaju zaburzeń, posiadanych umiejętności.

Prowadzenie: Alina Adamczyk, Agnieszka Sepiolo
Koordynator: Alina Adamczyk
tel. 514 878 606
e-mail: a.adamczyk@filharmonia-slaska.eu

▶ Filharmonia malucha (0-5 lat)

Koncerty dla maluchów, niemowlaków i dzieci w brzuskach

Tu nikt nikomu nie przeszkadza – maluchy z rodzicami uczą się słuchać muzyki. Koncerty współorganizowane z katowicką Szkołą Muzyczną YAMAHA, zapewniają specjalnie dobrany program i zabawę. Wszystko z licznymi udogodnieniami, jak parking dla wózków czy przewijak dla niemowląt. Proszę Państwa, miła i muzykalna atmosfera – gwarantowana!

Współorganizator: Szkoła Muzyczna YAMAHA
Bilety i informacje: filharmoniamalucha.pl

▶ Bezpłatne zwiedzanie gmachu Filharmonii Śląskiej

Zapraszamy serdecznie grupy młodych melomanów do bezpłatnego zwiedzenia filharmonicznych pięknych wnętrz sali koncertowej i kameralnej. Odkryjemy przed Wami te części obiektu, których nie można obejrzeć na co dzień: inspicjentkę, bibliotekę nut, garderoby artystów czy magazyn instrumentów. Olbrzymią windą zabierzemy Was do podniebnego patio i kawiarni w Strefie melomana z pięknym widokiem na miasto.

Zamówienie zwiedzania: Marek Skocza
tel. 32 351 17 19, 2 wew. 317
e-mail: m.skocza@filharmonia-slaska.eu

Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach

TEATR ŚLĄSKI
im. St. Wyspiańskiego

Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach

Rynek 10, 40-003 Katowice
tel.: +48 (32) 25 87 251
fax: +48 (32) 25 98 976
e-mail: teatrslaski@teatrslaski.art.pl
bip-slaskie.pl/teatrslaski/
teatrslaski.art.pl

▶ Lekcje w teatrze

Alternatywa edukacyjna dla uczniów i nauczycieli pragnących odkrywać i realizować pasje poprzez działania artystyczne. Podczas teatralnej lekcji uczestnicy poznają m.in. teatr zza kulis (wizyta w magazynie, aktorskiej garderobie, oglądanie trzech scen, teatralnej maszyny, dekoracji czy orkiestronu). Dla chętnych grup istnieje możliwość kontynuacji lekcji w formie warsztatów teatralnych, których indywidualne tematy związane będą z zagadnieniami programu z zakresu szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Teatr proponuje także lekcję teatralną w ofercie urodzinowej (3-13 lat).

▶ Bajka edukacyjna

Spektakl „Ogród pełen bajek” (5-7 lat) z piosenkami to opowieść o takich fundamentalnych wartościach jak przyjaźń, odwaga, umiejętność życia w zgodzie z innymi i rozważa. Przywołane bajki stają się przede wszystkim pretekstem do rozmowy o bezpieczeństwie najmłodszych, o tym, jak zachowywać się w nowych dla dzieci sytuacjach i jak trafnie odróżniać prawdę od fałszu, by nie dać się oszukać. Przedstawienie powstało we współpracy z Miastem Katowice w ramach programu profilaktycznego „Z bajką bezpiecznie!”.

▶ Studium Wiedzy o Teatrze

Działanie edukacyjne, które na katowickiej scenie ma już ponad 20-letnią tradycję. W ramach Studium regularnie odbywają się spotkania ludzi teatru z młodzieżą szkół z regionu. Każde spotkanie jest połączone z dyskusją z publicznością. Wśród zaproszonych gości najczęściej pojawiają się reżyserzy, scenografowie czy choreografowie współpracujący z Teatrem Śląskim.

Teatr Rozrywki w Chorzowie

Teatr Rozrywki w Chorzowie

ul. Konopnickiej 1, 41-500 Chorzów
tel.: 48 (32) 34 61 930
fax: 48 (32) 34 61 939
e-mail: info@teatr-rozrywki.pl
bip.teatr-rozrywki.pl
teatr-rozrywki.pl

▶ Zwiedzanie teatru

W ramach działań edukacyjnych dzieci i młodzież mają możliwość obejrzenia teatralnych kulis, zapoznania się z technicznymi aspektami wystawienia sztuki teatralnej. Takie zwiedzanie teatru połączone jest ze spektaklami dla dzieci i młodzieży. Najmłodsza grupa wiekowa to dzieci od lat 5.

▶ Szkoła teatru

Projekt edukacyjny adresowany do uczniów szkół ponadpodstawowych od 13 roku życia. Podczas zajęć, odbywających się w przestrzeni Małej Sceny Teatru Rozrywki, przybliżamy uczestnikom lekcji teatralnych tajniki języka scenicznego. Pokazujemy teatr jako sumę sztuk, sztukę zespołową, miejsce spotkania i dialogu.

▶ Warsztaty Szkoły Teatru dla nauczycieli

Warsztaty przeznaczone są dla osób zainteresowanych pogłębieniem znajomości współczesnego teatru. Ideą powołania projektu jest stworzenie w Teatrze Rozrywki przyjaznej przestrzeni twórczego dialogu pomiędzy szkołą a teatrem oraz połączenie oświaty z kulturą zgodnie z ideą kształcenia poprzez sztukę i tworzenia aktywnej „SZKOŁY Z PASJĄ”.

▶ Dzień przedsiębiorczości

Współpracując ze szkołami, jednostkami kształcenia zawodowego oraz liceami, Teatr Rozrywki przyjmuje młodzież na dzień praktyk, podczas których przedstawia Teatr jako zorganizowaną instytucję, w której funkcjonują różne zawody. Dzień przedsiębiorczości sprzyja podejmowaniu przez młodych ludzi trafnych decyzji w planowaniu dalszej drogi edukacyjnej i zawodowej. Oferta dotyczy osób od 16 roku życia.

▶ Przewodniki edukacyjne

Przewodniki do poszczególnych spektakli umieszczone są na stronie internetowej. Są one przydatnym narzędziem dydaktycznym, pomocnym w obcowaniu ze sztuką. Pomagają zgłębić problemy poruszone w spektaklu i zrozumieć zamysł twórców. Mają interaktywną formułę, zawierają zadania i zabawy, pomagają w rozumieniu sztuki i poszerzaniu zainteresowań w jej obszarze. Przewodniki adresowane są do wszystkich widzów, a także nauczycieli poszukujących nowych form nauczania, uczniów szukających inspiracji, osób, które interesują się teatrem, sztuką, chcą się rozwijać, poznawać świat. Przeznaczony dla grup wiekowych wskazanych jako odbiorców poszczególnych spektakli.

**Instytucja Filmowa
„Silesia-Film”
w Katowicach**

Instytucja Filmowa „Silesia-Film” w Katowicach

ul. Górnicza 5, 40-008 Katowice
tel.: +48 (32) 206 88 61
fax: +48 (32) 259 83 88
e-mail: info@silesiafilm.com
silesiafilm.com

KINO KOSMOS W KATOWICACH www.kosmos.katowice.pl

▶ Akademia Filmowa w Kosmosie

To zajęcia z zakresu edukacji filmowej skierowane do grup zorganizowanych z przedszkoli, szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych. Spotkanie składa się z wykładu prowadzonego przez filmoznawcę lub zajęć prowadzonych przez zaproszonego gościa oraz tematycznie dobranej projekcji filmowej. Zakres tematyczny Akademii Filmowej obejmuje historię kina polskiego i światowego oraz elementy wiedzy o produkcji filmowej. Zajęcia odbywają się po wcześniejszym ustaleniu terminu z edukatorem pracującym w kinie.

▶ Rodzina w kinie

To niedzielne spotkania filmowe dla rodzin z dziećmi organizowane w kinie **Kosmos** w Katowicach. Przed każdą projekcją w „Galerii przed seansem” prowadzone są warsztaty z elementami wiedzy o filmie. Cykl skierowany jest do dzieci w wieku od 3 lat - projekcje bajek krótkometrażowych ze zbiorów FilMOTEKI Śląskiej oraz dla młodych widzów od 6 do 12 lat - projekcje filmów pełnometrażowych pochodzących z europejskich i polskich festiwali filmowych.

▶ Home Movie Day

Co roku w listopadzie w kinie **Kosmos** w ramach wydarzenia Home Movie Day, odbywają się interdyscyplinarne warsztaty z wykorzystaniem archiwalnych materiałów filmowych i fotograficznych. Zajęcia skierowane są do dwóch grup wiekowych: 4-6 lat i 7-12 lat. W stałej ofercie FilMOTEKI Śląskiej jest organizacja seansu na zamówienie, połączonego z oprowadzeniem po FilMOTECE Śląskiej, przybliżeniem pracy konserwatora oraz zwiedzaniem kabiny projekcyjnej. Wydarzenie skierowane jest do grup wiekowych 4-6 lat i 7-12 lat.

KINO JANOSIK W ŻYWCU www.kinojanosik.pl

▶ Adrenalinium

Co roku w październiku zapraszamy do Żywca na Festiwal Górski ADRENALINIUM. Wydarzenie inspirowane jest do odkrywania świata, aktywności fizycznej związanej z podróżowaniem, wspinaniem się, czy nurkowaniem. W ramach wydarzenia realizowane są: warsztaty podróżnicze, animacje dla dzieci oraz pokazy filmowe. Program adresowany do dzieci w wieku 5-15 lat.

KINOTEATR RIALTO W KATOWICACH www.rialto.katowice.pl

▶ Zielono nam! Poranki zielonej edukacji

Cykl realizowany corocznie w listopadzie. W ramach wydarzenia prezentowane są filmy o tematyce ekologicznej. Każdej projekcji filmowej towarzyszy spotkanie z ekspertami w dziedzinie ochrony środowiska. Program skierowany do grup wiekowych: 4-6 lat i 7-12 lat.

▶ FilmoHolic – Filmowy Klub Młodych

Program adresowany do wszystkich młodych pasjonatów, uzależnionych od kina. Co miesiąc prezentowany jest jeden z najnowszych tytułów, którego tematyka krąży wokół młodości i młodych ludzi. Nawiązując do słynnych klubów filmowych z lat sześćdziesiątych, po każdym seansie zachęcamy widzów do brania udziału w rozmowie na temat filmu.

Opera Śląska w Bytomiu

Opera Śląska w Bytomiu

ul. Moniuszki 21-23, 41-902 Bytom
tel.: +48 (32) 39 66 853, +48 733 916 101
fax: +48 (32) 28 14 335
e-mail: edukacja@opera-slaska.pl
bip-slaskie.pl/osbyt
opera-slaska.pl

▶ Elementarz operowy

to cykl lekcji teatralnych i warsztatów artystycznych skierowanych do przedszkolaków oraz uczniów szkół podstawowych, dla których udział w lekcji będzie okazją do pierwszego kontaktu z teatrem operowym.

▶ Wycieczki po operze

Zwiedzanie Opery Śląskiej to doskonała okazja do wystuchania opowieści o Operze, a także do zobaczenia na własne oczy, jak dużo pracy towarzyszy przygotowaniom do spektaklu operowego. Wycieczki organizowane są na życzenie małych i dużych grup zorganizowanych, a udział w nich jest bezpłatny.

▶ Muzyczne środy czyli spotkania z orkiestrą

dla dzieci w wieku 4-12 lat

Skrypce, trąbki, wiolonczele... i wiele innych instrumentów, które można usłyszeć w Operze. Spotkania z Orkiestrą to podróż przez motywy muzyczne z popularnych filmów i bajek. W trakcie spotkania dzieci mogą samodzielnie zagrać na instrumentach oraz wziąć udział w konkursach z nagrodami.

▶ Lekcje teatralne

dla dzieci w wieku 6-12 lat

Zajęcia przeznaczone dla najmłodszych, którzy dopiero rozpoczynają swoją przygodę z kulturą i sztuką. Lekcje teatralne w przystępny sposób prezentują najważniejsze zagadnienia związane zarówno z historią teatru operowego jak i najbarwniejszymi elementami pracy artystycznej.

▶ Warsztaty muzyczno-plastyczne

dla dzieci w wieku 6-12 lat

Warsztaty skupiają się na tematyce związanej z wykorzystaniem sztuk plastycznych w tworzeniu spektaklu operowego, kostiumem scenicznym, scenografią, a także dają możliwość swobodnej ekspresji twórczej i rozwoju wrażliwości estetycznej.

▶ Studio Baletowe Opery Śląskiej

Uczestnicy warsztatów mają możliwość poczuć atmosferę pracy twórczej oraz poznać podstawy baletu w profesjonalnych warunkach.

▶ Balet dla dzieci

dla dzieci w wieku 3-7 i 8-13 lat

Warsztaty prowadzone są metodami aktywnymi z wykorzystaniem elementów tańca klasycznego, terapii ruchem, ćwiczeń relaksacyjnych i oddechowych. Jest to propozycja dla dzieci (wiek 3-7 lat lub 8-13 lat), które marzą o karierze w zespole baletowym, ale także pomysł na aktywne i twórcze spędzanie wolnego czasu. Zajęcia Studia Baletowego dla dzieci odbywają się w sobotnie popołudnia.

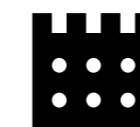
▶ Balet dla dorosłych

dla dorosłych 16+

Z myślą o osobach, które nigdy nie miały możliwości spełnić marzenia o karierze primabaleriny, powstało Studio Baletowe dla dorosłych. Warsztaty odbywają się w sobotnie popołudnia.

Zamek Cieszyn

zamek cieszyn

ul. Zamkowa 3 a, b, c, 43-400 Cieszyn

tel.: +48 (33) 851 08 21

fax: +48 (33) 851 08 21 wew. 16

e-mail: info@zamekcieszyn.pl

bip.um.cieszyn.pl

zamekcieszyn.pl

▶ Wzgórze Zamkowe z przewodnikiem

Zwiedzanie średniowiecznej Rotundy i Wieży Piastowskiej. Spacer historyczny i przyrodniczy.

Zgłoszenia w Informacji Turystycznej
tel. 33 851 08 21 wew. 14

▶ Orowadzanie po wystawie/warsztaty

Czas i program spotkania jest dostosowywany do potrzeb grupy.

Warsztaty od tradycyjnego rzemiosła po design, projektowanie gier i twórcze myślenie.

▶ Mała Pracownia Projektowania

dla dzieci i młodzieży w wieku 7-12 lat

Warsztaty raz w miesiącu, w sobotę, w godzinach 10.00-13.00.

Zgłoszenia Dział Wzornictwa
tel. 33 851 08 21 wew. 18

▶ Zajęcia nt. przedsiębiorczości

dla młodzieży ze szkół średnich

Spotkania z młodymi przedsiębiorcami, warsztaty i gry symulacyjne.

Zgłoszenia Dział Przedsiębiorczości
tel. 33 851 08 21 wew. 34

Śląskie Centrum Wolności i Solidarności

Śląskie Centrum Wolności i Solidarności

ul. Wincentego Pola 38, 40-596 Katowice
tel.: +48 (32) 60 12 108
fax: +48 (32) 60 12 108
e-mail: biuro@scwis.pl
bip.scwis.org.pl
scwis.pl

▶ Warsztaty „Konspirator”

To jedyna w swoim rodzaju możliwość zapoznania się z realiami działalności opozycyjnej w latach 80. W czasie warsztatów dzieci mają możliwość przygotowania, a także wydrukowania swojej własnej „bibuły”.

Uczestnicy: uczniowie szkół podstawowych i średnich
Miejsce: Śląskie Centrum Wolności i Solidarności
Czas: około 1,5 godziny
Terminy: cały rok
Kontakt: sabina.raudner@scwis.pl

▶ Gra miejska „Stan wojenny”

Uczniowie stawiając czoło kolejnym zadaniom, świetnie się bawią, a jednocześnie w aktywny sposób zapoznają się z wydarzeniami, które miały miejsce w pierwszych dniach stanu wojennego w grudniu 1981 roku.

Uczestnicy: uczniowie klas 4–6 szkół podstawowych
Miejsce: Park Kościuszki w Katowicach
Czas: około 1,5 godziny
Terminy: wrzesień, październik, kwiecień, maj, czerwiec
Kontakt: sabina.raudner@scwis.pl

▶ Lekcje muzealne dla młodzieży

Bezpłatne lekcje muzealne są skierowane do młodzieży szkół podstawowych oraz szkół średnich. Spotkania z uczniami prowadzi uczestnicy strajku w kopalni „Wujek” 16 grudnia 1981 r. m.in. Stanisław Płatek, przywódca strajku, jeden z rannych i skazanych na więzienie za strajk.

Uczestnicy: uczniowie szkół podstawowych i średnich
Miejsce: Muzeum Izba Pamięci kopalni „Wujek”
Czas: około 1,5-2 godziny
Termin: cały rok szkolny
Kontakt: biuro@scwis.pl

▶ Wystawa

Bezpłatne wypożyczenie ekspozycji „Kopalnia strajkuje...” przeznaczonej do prezentacji wewnątrz budynków (nadruk w formie roll up) oraz na zewnątrz (nadruk na piankach PCV w aluminiowych ramach wystawienniczych).

Kontakt: karol.chwastek@scwis.pl

▶ Bieg Dziewięciu Górników

Uczestnicy biegu upamiętniają tragedię z 16 grudnia 1981 r. i oddają hołd Dziewięciu Górnikom zastrzelonym podczas pacyfikacji kopalni „Wujek”. Bieg odbędzie się w kolejną rocznicę pacyfikacji kopalni „Wujek”. Ma on charakter otwarty. Każda ze szkół wybiera własnego patrona biegu - jednego z zabitych górników. W koszulkach z jego wizerunkiem uczniowie zbiegają pod Pomnik Krzyż Poległych Górników z kopalni „Wujek”. Koszulki zapewnia uczestnikom biegu ŚCWIS.

Uczestnicy: uczniowie klas 7-8 szkół podstawowych i średnich
Miejsce: Finał biegu pod Pomnikiem Krzyżem Poległych Górników w Katowicach
Czas: do godz. 14.00
Termin: 16 grudnia
Kontakt: biuro@scwis.pl

Biblioteka Śląska w Katowicach

Biblioteka Śląska w Katowicach

pl. Rady Europy 1, 40-021 Katowice
tel.: +48 (32) 20 83 875
fax: +48 (32) 20 83 720
e-mail: bsl@bs.katowice.pl
bip-slaskie.pl/bslaska
bs.katowice.pl

DZIAŁ ZBIORÓW SPECJALNYCH

▶ Inter Libros

Oferta stała skierowana do uczniów szkół różnego typu, studentów kierunków humanistycznych oraz studentów uniwersytetów trzeciego wieku. Pokazy, prelekcje i prezentacje multimedialne, które w przystępny i ciekawy sposób przybliżają różnorodne zbiory biblioteczne.

SEKCJA INFORMACJI NAUKOWEJ BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ

▶ Wycieczki z przewodnikiem po Bibliotece

Wycieczki są bezpłatne i organizowane w następujących kategoriach wiekowych: 13–15 i 16–20 lat (grupy uczniów liceum i technikum); dzieci autystyczne ze szkół integracyjnych i szkół specjalnych.

DZIAŁ INTEGRACYJNO-BIBLIOTERAPEUTYCZNY

▶ Klub Małego Krytyka Literackiego

Realizowany w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki, adresowany do dzieci z klas I–VI szkoły podstawowej, które lubią czytać i rozmawiać o książkach. Podczas comiesięcznych spotkań klubowicze wcielają się w rolę krytyków literackich i tworzą recenzje przeczytanych książek. Spotkania odbywają się raz w miesiącu (za wyjątkiem lipca i sierpnia). Terminy ustalane są na bieżąco.

▶ Porozmawiajmy o niepełnosprawności

Zajęcia przeznaczone są dla uczniów szkół podstawowych i mają na celu uświadomienie uczestnikom, z jakimi problemami w codziennym życiu muszą sobie radzić osoby niepełnosprawne.

W okresie ferii zimowych i wakacji letnich dla dzieci klas I–VIII (szkoła podstawowa) prowadzone są warsztaty biblioterapeutyczne.

Zajęcia edukacyjne i warsztaty biblioterapeutyczne dla szkół specjalnych i zamkniętych ośrodków opiekuńczych. Terminy spotkań ustalane są na bieżąco z zainteresowaną grupą.

DOM OŚWIATOWY BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ

▶ Pola Widzenia Książki

Cykl działań animujących czytelnictwo, realizowany przez Bibliotekę Śląską we współpracy z partnerskimi organizacjami i animatorami. Odbiorcami wydarzeń są grupy czytelników (dzieci przedszkolne, uczniowie szkół podstawowych, licealiści) w różnym wieku, a wszystkie warsztaty i akcje mają charakter włączający i animujący.

▶ Comiesięczne koncerty muzyki klasycznej dla dzieci

Wydarzenie organizowane we współpracy z Instytucją Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia”.

Regionalny Instytut Kultury w Katowicach

ul. Teatralna 4, 40-003 Katowice
tel./ fax 32 251 75 63
tel. kom. +48 604 104 221
e-mail: sekretariat@rik.katowice.pl
rik.katowice.pl

► Konkursy

Od lat organizujemy i koordynujemy Ogólnopolski Konkurs Krasomówczy im. Wojciecha Korfańtego, którego celem jest pielęgnowanie polszczyzny, kształcenie językowej sprawności i motywowanie młodych ludzi do świadomego uczestnictwa w życiu publicznym. Wspieramy i organizujemy również regionalne edycje Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego oraz Małego OKR.

► Inkubator nowoczesnego systemu edukacji kulturowej

RIK w Katowicach jest otwarty na każdą formę współpracy z młodzieżą. Moderujemy edukację kulturową, dostarczając młodemu pokoleniu kompetencji i umiejętności – wszystkiego tego, czego wymaga współczesne społeczeństwo. Pomagamy w realizacji oddolnych inicjatyw dzieci i młodzieży przy wsparciu ich opiekunów.

► Edukacja regionalna i pamięć o dziedzictwie kulturowym

Posiadamy szeroką bazę materiałów związanych z dziedzictwem materialnym i niematerialnym województwa śląskiego. Nasi eksperci są mobilnymi edukatorami, przybliżając młodemu pokoleniu przeszłość, podczas interesujących spacerów, wykładów czy warsztatów.

Regionalny Ośrodek Kultury w Częstochowie

► Mobilny Uniwersytet Kultury i Sztuki

dla dzieci z przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, szkół średnich oraz osób dorosłych z zakresu:

- plastyki
- grafiki
- muzyki
- tańca
- edukacji filmowej
- fotografii
- teatru
- folkloru

► Konkursy:

- plastyczne
- recytatorskie
- fotograficzne
- filmowe
- folklorystyczne

ul. Ogińskiego 13 a, Częstochowa
tel.: +48 (34) 32 44 651
fax: +48 (34) 32 49 481
e-mail: rok@rok.czestochowa.pl
rokczestochowa.bip.gov.pl
rok.czestochowa.pl

Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej

► Beskidzka Szkoła Folkloru

Zajęcia warsztatowe z zakresu sztuki ludowej (m.in. malarstwa na szkle, zabawkarstwa itp.).

Zajęcia realizowane są przez instruktorów ROK na zamówienie szkół, przedszkoli i innych placówek szkolno-wychowawczych w siedzibie ośrodka lub w placówce zamawiającego.

Podczas zajęć nie ma podziału na kategorie wiekowe.

ul. 1 Maja 8, 43-300 Bielsko-Biała
tel.: +48 (33) 82 20 593
fax: +48 (33) 81 23 333
e-mail: rok@rok.bielsko.pl
rok.bielsko.pl/bip
rok.bielsko.pl

Muzeum Śląskie w Katowicach

Muzeum Śląskie w Katowicach

**ul. Tadeusza Dobrowolskiego 1
40-205 Katowice
tel.: +48 (32) 77 99 300
fax: +48 (32) 77 99 367
e-mail: dyrekcja@muzeumslaskie.pl
bip.muzeumslaskie.pl
muzeumslaskie.pl**

▶ Lekcje i warsztaty

Wszystkie zajęcia zakładają aktywny udział uczniów i są okazją do połączenia nauki z pasją tworzenia, samodzielnymi poszukiwaniami, ćwiczeniem umiejętności pracy w grupach. Wpisując się w podstawy programowe, uzupełniają program nauczania, a przede wszystkim inspirują do własnych przemyśleń i działań twórczych.

Przedszkola i klasy I-III

- Zabawa z obrazami
- Czym jest obraz?
- Abstrakcja, co to takiego?
- Baśnie śląskie
- ABC teatru
- W 60 minut dookoła świata
- Opowieści z krańców świata

Klasy IV-VI

- Słynni malarze i ich dzieła
- Od wyobraźni do abstrakcji
- Poznajemy muzeum (dla klas IV)
- W pracowni artysty
- Śląsk w sztuce artystów nieprofesjonalnych
- Szychta na grubie. Historia kopalni
- Święta Barbara i inni patroni. Legendy o żywotach świętych
- Sztuka gotycka
- ABC teatru
- W ciemni fotoamatora
- Od Masajów do Jakutów. Sekrety innych kultur
- Literacka wyprawa z Tomkiem

Klasy VII-VIII oraz szkoły ponadpodstawowe

- Główne kierunki w malarstwie polskim XIX wieku
- Analiza obrazów na wybranych przykładach. Galeria Malarstwa Polskiego 1800–1945
- Kolory Młodej Polski
- W poszukiwaniu prawdy. Realizm
- Sztuka współczesna – nurty i kierunki
- Analiza dzieła sztuki na wybranych przykładach. Galeria malarstwa polskiego po 1945 roku
- Przemysłość przemysł. Rewitalizacja w teorii i praktyce
- Awangardy XX wieku
- Sztuka gotycka – malarstwo i rzeźba
- Źródła teatru europejskiego
- Teatr Williama Szekspira
- W ciemni fotoamatora
- Czytanie fotografii

Warsztaty dla szkół specjalnych i integracyjnych

Zajęcia „skrojone na miarę” – przystosowane do indywidualnych wymagań i możliwości konkretnej grupy, szczególnie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną, dla których spotkania w muzeum sprawdzają się nie tylko jako forma aktywnego nauczania, pełnią też rolę terapeutyczną, rozwijając wyobraźnię, dając poczucie sprawstwa i możliwość odniesienia sukcesu.

Proponowane tematy dla szkół podstawowych

- Zabawa z obrazami
- Czym jest obraz?
- Baśnie śląskie

Proponowane tematy dla młodzieży

- W pracowni artysty
- Kostium w projekcie

Informacje praktyczne

Opłata za wykłady oraz lekcje i warsztaty w salach wystawowych – 7 zł od ucznia. Opłata nie obejmuje zwiedzania wystaw niewchodzących w skład programu lekcji. Wpłaty dokonuje się w kasie muzeum, istnieje możliwość wystawienia faktury.

Zajęcia dla grup szkolnych prowadzone są od środy do piątku od godz. 10.00.

Prosimy pamiętać, że: maksymalna liczba uczniów w grupie - 25, w zajęciach uczestniczy 1 klasa.

Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej

MB
Muzeum
Historyczne
w Bielsku-Białej

Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej

ul. Wzgórze 16, 43-300 Bielsko-Biała
tel.: +48 (33) 81 11 035
fax: +48 (33) 81 11 035
e-mail: sekretariat@muzeum.bielsko.pl
bip.muzeum.bielsko.pl
muzeum.bielsko.pl

▶ Warsztaty

Bogata i zróżnicowana oferta edukacyjna, przystosowana merytorycznie i metodycznie do poziomu i potrzeb uczniów przedszkoli, szkół podstawowych, ponadpodstawowych, a także grup dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Muzeum proponuje również cykliczne warsztaty rodzinne w pierwszą niedzielę miesiąca, a także zajęcia i warsztaty poświęcone tematycznie Świętom Bożego Narodzenia i Wielkanocy.

Tematyka ▼

- Czym żywi się bielsko-bialski SMOK(g)?
- Moja pierwsza wizyta w Muzeum
- Bajkowe Muzeum
- Historia bielskiego zamku
- Etno-odbicia na tkaninie
- Koleżanko, kolego, poznaj herb miasta swego
- Od rzemiosła do przemysłu, część I: Drukowanie tkanin
- Od rzemiosła do przemysłu, część II: Tkanie w koło na wesoło
- Zaplątane wzory – haft wilamowski
- Etno-odbicia – torba na zakupy
- Na szkle malowane
- Rzeźbić każdy może
- Tajniki grafiki
- Warsztat archeologa, czyli jak zostać odkrywcą zaginionych światów
- W pracowni skryby, czyli sztuka dawnego pisania
- Zamek malowany światłem
- Czas na zegary
- Od hoczka do breloczka – tworzenie biżuterii z metalu

▶ Lekcje muzealne

wiek 8-10 lat

- Było sobie Bielsko, czyli jak odkryć zaginione średniowieczne miasto
- Dlaczego Stare Bielsko jest stare?
- Fałat znany i nieznan – wielki człowiek i patriota
- Skąd się wzięło Bielsko, skąd się wzięła Biała?

młodzież i dorośli

- Bielsko i Biała na dawnej fotografii i widokówce
- Było sobie Bielsko, czyli jak odkryć zaginione średniowieczne miasto
- Dlaczego Stare Bielsko jest stare?
- Fałat znany i nieznan – wielki człowiek i patriota
- Lochy, rycerze i rabusie, czyli jak budowano zamek w Bielsku
- Miasto znane i nieznan. Spacerem po Bielsku-Białej
- Obrońcy polskości i żołnierze wyklęci na Podbeskidziu
- Skąd się wzięło Bielsko, skąd się wzięła Biała?
- Wędrówki w czasie i przestrzeni – archeologiczna przechadzka po Bielsku i Białej
- Z plecakiem za miasto. Turystyka i rekreacja w okolicach Bielska-Białej do 1945 roku

Muzeum Górnośląskie w Bytomiu

Muzeum
Górnośląskie

Muzeum Górnośląskie w Bytomiu

pl. Jana III Sobieskiego 2, Bytom
tel.: +48 (32) 281 82 94
fax: +48 (32) 281 82 94
e-mail: sekretariat@muzeum.bytom.pl
bip.muzeum.bytom.pl
muzeum.bytom.pl

Lekcje muzealne dla różnych grup wiekowych

Warsztaty

Muzeum realizuje cykliczne warsztaty artystyczne dla różnych grup wiekowych, których uczestnicy wykonują miniaturowe mozaiki, malują piaskiem na podświetlanym stole, uczą się tworzyć animowane filmy, biorą udział w przedstawieniach muzyczno-teatralnych, uczestniczą w badaniach konserwatorskich, czy projektują torby w stylu regionalnym. Najczęściej wybierane warsztaty to: *Mozaika, Klinika zabytków, Wakacje filmowe, Malowanie światłem i cieniem, Archeodizajn.*

Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna

- Kto się nie boi smoka?
- Jabłuszko – wszystko o martwej naturze
- Kosmos
- Jak stać się artystą?
- Drapieżnik – kto to taki?
- Tropiciele natury
- Po co nam komar?
- Prababcia modna
- Porozmawiajmy o drzewach
- Zwyczaje wielkanocne
- Zabawy i wróżby na noc świętego Andrzeja
- Marzanna i inne zwyczaje wiosenne na Górnym Śląsku
- Zwyczaje zimowe na Górnym Śląsku

Szkoły podstawowe (od IV klasy)

- Emocje zamknięte w obrazie
- Opis obrazu z ćwiczeniami literackimi
- Zwierzęce zmysły
- Sprytny jak lis – zwierzęta polskich lasów jako symbole
- Etnodizajn – projektowanie na motywach ludowych
- Co się chowa za szafą?
- Zwyczaje zimowe na Górnym Śląsku
- Taniec z niedźwiedziem, czyli karnawał po śląsku
- Marzanna i inne zwyczaje wiosenne na Górnym Śląsku
- Zwyczaje wielkanocne
- Zabawy i wróżby na noc świętego Andrzeja

Młodzież szkolna i dorośli

- Od neoklasycyzmu do realizmu
- Wyspiański i jego epoka
- Kierunki artystyczne od początku XIX wieku do współczesności
- Obrazy malowane światłem i cieniem
- Lasy – struktura i bioróżnorodność
- Wszystko o zwierzęcych zmysłach
- Wszystko o ptasich zmysłach
- Wampiry, zmory i upiory, czyli co straszycło naszych przodków?
- Od narodzin do śmierci
- Szafa prababci, czyli antropologia stroju
- Cztery pory roku na Górnym Śląsku
- Opis obrazu z ćwiczeniami literackimi
- Muzeum jako ochrona dziedzictwa narodowego
- Obrazy malowane światłem i cieniem

Grupy integracyjne

- Obrazy malowane światłem i cieniem
- Wampiry, zmory i upiory, czyli co straszycło naszych przodków?
- Jak stać się artystą?
- Emocje zamknięte w obrazie
- Tropiciele natury
- Prababcia modna

Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”

► Warsztaty i lekcje muzealne przedszkola i szkoły podstawowe

Cykl lekcji muzealnych
„Cztery pory roku w skansenie” -
- obrzędowość doroczna.

- *Marzanna i gaik* - wspólne wykonanie słomianej kukły oraz gaika. Zwyczaje związane z przepędzaniem zimy i powitaniem wiosny.
- *Zwyczaje wielkanocne* - wiosenne święta na dawnej wsi. Nauka przygotowywania pisanek.
- *Wróżby andrzejkowe* - jesienne prace na wsi oraz wspólne wróżenie z wosku i nie tylko.
- *Przygotowania do świąt Bożego Narodzenia* - przedświąteczne przygotowania oraz wykonanie ozdób ze słomy i orzechów.

ul. Parkowa 25, 41-500 Chorzów
tel.: +48 (32) 24 10 718, (32) 450 27 04-06
fax: +48 (32) 24 15 501
e-mail: sekretariat@muzeumgpe-chorzow.pl
bip.muzeumgpe-chorzow.pl
muzeumgpe-chorzow.pl

▶ Lekcje i zajęcia muzealne - plenerowe oraz w zabytkowych obiektach

- *W starej szkole* - łupkowa tabliczka, kałamarz i worek z grochem. Czym dawna szkoła różni się od współczesnej?
- *Kawałek chleba nie spadnie z nieba* - opowieści o chlebie połączone z wypiekami.
- *Marysia i Janek zapraszają na wieś* - co jadły, w co się bawiły i gdzie spały dzieci na dawnej wsi? Opowieści połączone z zabawą.
- *Mały etnograf* - co to jest muzeum etnograficzne? Jak podróżują drewniane domy? Gdzie pochowały się zaginione eksponaty?
- *Zagroda pełna zwierząt* - odwiedź u czworonożnych mieszkańców skansenu.
- *Po co starzik i starka mieli tarka?* - dzieci, odwiedzając wiejskie zagrody, mogą samodzielnie wykonać prace dawnej gospodyni i gospodarza, m.in. ubić masło w maselnicy, wyprać pranie na tarze i zmielić zboże na żarnach.
- *Legendy o młynie i wiatraku* - na zajęciach dzieci odkrywają tajemnice starego wiatraka i młyna wodnego oraz dowiadują się, w jaki sposób powstaje mąka.
- *Koraliki z owczej wełny* - zajęcia dla uczniów szkół podstawowych i wszystkich chętnych, którzy chcieliby spróbować własnych sił w tworzeniu ozdób z filcu. Podczas zajęć odwiedzimy również owieczki oraz zwiedzimy folusz, czyli dawną fabrykę sukna.
- *Wstążki malowane* - zajęcia poświęcone zdobieniu stroju śląskiego, połączone z warsztatami malowania kwiatnych wzorów na wstążkach.

▶ Z gliny ulepione

warsztaty dla uczniów szkół podstawowych i wszystkich chętnych, którzy chcą poznać tajniki wykonywania naczyń z gliny.

▶ Warsztaty i lekcje muzealne klasy IV-VIII i szkoły średnie

Z przewodnikiem po skansenie

Z przewodnikiem odwiedzić można wnętrza wybranych chałup oraz wstąpić m.in. do kościoła, dawnej szkoły, nowo wybudowanego folusza czy odrestaurowanego i działającego młyna oraz wiatraka.

Ścieżki tematyczne

- *Śladami dawnej magii* - opowieść o świecie dawnych wierzeń, tradycji i obrzędów.
- *Szlakiem młynarza* - wycieczka do młyna wodnego i ostatniego działającego wiatraka w województwie śląskim.
- Zwiedzanie z przewodnikiem dostosowane do potrzeb *osób niewidomych i słabowidzących* – w formie ścieżki, na której osoby niewidome i słabowidzące mogą zmysłem dotyku odkrywać świat dawnej śląskiej wsi.
- *Pod wspólnym niebem* – sąsiedztwo katolików i ewangelików na ziemiach śląskich.

▶ Lekcje i zajęcia muzealne - plenerowe oraz w zabytkowych obiektach

szkoły średnie

- *W starej szkole* - łupkowa tabliczka, kałamarz i worek z grochem. Czym dawna szkoła różni się od współczesnej?
- *Kawałek chleba nie spadnie z nieba* - opowieści o chlebie połączone z wypiekami.
- *„Chłopi” (T.1 „Jesień”)* - lekcja na bazie jednej z najświetniejszych powieści W. S. Reymonta – na tle zabytkowej architektury XIX-wiecznej wsi górnośląskiej. Lekcja dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
- *Z gliny ulepione* - warsztaty dla uczniów szkół podstawowych i wszystkich chętnych, którzy chcą poznać tajniki wykonywania naczyń z gliny.
- *Drewno i dłuto* - warsztaty dla uczniów szkół podstawowych oraz wszystkich chętnych do próbowania swoich sił w sztuce rzeźbienia w drewnie.
- *O czym szumi wiklina* - warsztaty dla uczniów IV-VIII szkół podstawowych i starszych. Na zajęciach uczestnicy poznają podstawy technik wyplatania z wikliny.

Muzeum Zamkowe w Pszczynie

Muzeum Zamkowe w Pszczynie

▶ Projekty edukacyjno-animacyjne

- Wakacyjne buszowanie po zamku
- Zimowe buszowanie po zamku
- Bon ton, czyli...
- Spotkania autorskie

▶ Lekcje biblioteczne

dla przedszkolaków

- Historia książki dla przedszkolaków – lekcja biblioteczna, warsztaty – wykonywanie zakładki do książek, pokaz biblioteki starodruków i biblioteki cyfrowej.
- W pracowni średniowiecznego skryby – lekcja biblioteczna, warsztaty – pisanie piórem ptasim i patyczkiem.

ul. Brama Wybrańców 1, 43-200 Pszczyna
tel.: +48 (32) 21 03 037
fax: +48 (32) 44 90 333
e-mail: kancelaria@zamek-pszczyna.pl
bip-slaskie.pl/muzzam
zamek-pszczyna.pl

▶ Zajęcia edukacyjne

klasy I–III i młodsze

- Zamkowa przygoda
- Czas na zamku
- Warsztaty dopełniające programy szkolne i rozwijające głównie ósmą kompetencję kluczową (świadomość i ekspresja kulturalna):
 - Pozdrowienia z Muzeum Zamkowego w Pszczynie (sztuka pisania listów)
 - Po co komu portret?
 - Wypaceruj dzieło sztuki (animacyjne spotkanie z malarstwem pejzażowym)
 - Co każdy Polak o hymnie wiedzieć powinien?
 - Audycje muzyczne z Filharmonią Śląską
 - Konkurs plastyczny – Moja przygoda w Muzeum

klasy IV i starsze

- Na dworze Hochbergów
- Co to jest muzeum?
- Warsztaty dopełniające programy szkolne i rozwijające głównie ósmą kompetencję kluczową (świadomość i ekspresja kulturalna):
 - Portret czy selfie?
 - Zamek od kuchni (marszałek dworu – menedżer?)
 - Otwarte pracownie konserwatorskie
 - Audycje muzyczne z Filharmonią Śląską
 - Konkurs plastyczny – Moja przygoda w Muzeum
 - Spotkanie w bibliotece cyfrowej
 - Orowadzanie kuratorskie

Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu

Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze

ul. Jodłowa 59, 41-800 Zabrze
tel.: +48 (32) 630 30 91
fax: +48 (32) 277 11 25
e-mail: biuro@muzeumgornictwa.pl
zabrze.magistrat.pl
muzeumgornictwa.pl

Podziemia Kopalni Królowa Luiza ul. Sienkiewicza 43, Zabrze (wjazd od ul. Mochnackiego)

W górniczych chodnikach z XIX i XX wieku, zaaranżowanych w sposób dostępny dla najmłodszych poszukiwaczy przygód, znajduje się największy w kraju podziemny park maszyn górniczych. Trasa wyposażona jest w nowoczesne multimedia, które wspierają prowadzenie zajęć edukacyjnych.

Każda wycieczka prowadzona jest przez przewodnika i kończy się przejażdżką oryginalną górniczą kolejką Karlik. Część wyrobisk jest dostępna do zwiedzania przez osoby niepełnosprawne.

Zalecamy odpowiedni ubiór i pełne obuwie z płaską podeszwą.

▶ Kulturalny bajtel

Grupa wiekowa: przedszkole
Czas trwania: 75 minut

W trakcie zajęć dzieci zdobywają informacje na temat węgla oraz poznają podstawowe narzędzia górnicze, elementy stroju górniczego oraz gwarę śląską. Zdobytą wiedzę sprawdzają za pomocą gry interaktywnej.

Wycieczka kończy się wspólnym czytaniem legendy o Skarbniku w formie teatryku Kamishibai oraz muzyczną zabawą „Węgielek Muzykant”.

▶ Mali pomocnicy sztygara

Grupa wiekowa: przedszkole
Czas trwania: 60 minut

Podczas zwiedzania dzieci poznają autentyczne środowisko pracy górnika i tajniki jego zawodu. To doskonały sposób, aby budować w najmłodszych poczucie szacunku wobec ciężkiej pracy. W trakcie wycieczki dzieci biorą udział w zabawie polisensorycznej na temat węgla i spotykają się z prawdziwym Skarbnikiem. Uczestniczą również w planszowej makrogrze „Czarne korytarze”.

▶ Strefa kultury

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa klasy I-III
Czas trwania: 60 minut

Podczas podziemnej wędrówki uczniowie poznają śląskie piosenki i gwarę oraz tradycyjne śląskie stroje. Nauka przebiega w nowoczesnej formie, z użyciem infokiosków z gramami multimedialnymi. Dzieci spotykają też prawdziwego Skarbnika i mogą posłuchać legend o ciężkiej pracy górnika.

▶ Strefa działań

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa klasy IV-VI
Czas trwania: 90 minut

Zajęcia polegają na aktywnym zwiedzaniu dawnych wyrobisk. Uczniowie wykonują podstawowe prace górnicze, takie jak urabianie węgla czy skręcanie rurociągu pod baczynym okiem górnika. Podczas zajęć uczniowie poznają też zagrożenia występujące w kopalni i biorą udział w symulacji akcji ratowniczej.

▶ Geostrefa

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa klasy IV-VI
Czas trwania: 90 minut

W ramach Geostrefy uczniowie poznają

zagadnienia związane geologią, budowę ziemi i proces powstawania węgla. Oglądają także prawdziwe okazy minerałów oraz skał, uczą się je rozpoznawać, pozyskiwać i zastosowywać, a w trakcie gry terenowej szukają ich w podziemnych chodnikach.

▶ **Strefa techniki**

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa klasy IV - VIII, szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 90 minut

W Strefie Techniki dzieci i młodzież zapoznają się z rozwojem górnictwa od XIX wieku po czasy współczesne. Zwiedzanie urozmaicają pokazy pracy prawdziwych maszyn górniczych, takich jak wrębiarka, strug czy olbrzymi kombajn ścianowy. Sposób pracy każdej maszyny szczegółowo objaśniają nowoczesne projekcje multimedialne.

Sztolnia Królowa Luiza – NOWOŚĆ! **ul. Wolności 410, Zabrze**

To zabytkowe obiekty dawnej Kopalni Królowa Luiza i Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej, zaaranżowane na cele turystyczne i edukacyjne. Uczniowie mogą zwiedzić nowoczesne wystawy w zrewitalizowanych budynkach, ale przede wszystkim wziąć udział w niesamowitej wyprawie w XIX-wieczne podziemia.

Każda wycieczka prowadzona jest przez przewodnika i kończy się przejażdżką oryginalną górniczą kolejką Karlik. Część wyrobisk jest dostępna do zwiedzania przez osoby niepełnosprawne.

Zalecamy odpowiedni ubiór i pełne obuwie z płaską podeszwą.

▶ **Strefa Węgla NOWOŚĆ!**

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa klasy I-III
Czas trwania: 75 minut

Podczas zwiedzania dzieci poznają podstawowe narzędzia górnicze, takie jak: pyrlík, kilof i inne. Dowiadują się jak wyglądała dawniej praca górników w kopalni, jakie zwierzęta były wykorzystywane do pracy pod ziemią przed zastosowaniem maszyn. Na koniec trasy grupę czeka spotkanie ze świętą Barbarą opowiadającą o ciężkiej pracy górników pod ziemią i opieką nad nimi.

▶ **Historia sztolnią pływająca**

Grupa wiekowa: klasy IV-VIII, szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 120 minut

To jedyna w Europie podziemna trasa turystyczna prezentująca całościowo historię górnictwa w ciągu ostatnich 200 lat. Tematem przewodnickiej narracji będzie zarówno rozwój przemysłu i techniki górniczej w XIX i XX wieku, jak i przemiany społeczne i cywilizacyjne, związane z rewolucją przemysłową.

▶ **Podziemne Skarby**

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa klasy VI–VIII, szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 120 minut

Zajęcia w formie zabawy w poszukiwanie skarbów. Podczas geocachingu uczestnicy będą musieli odnaleźć ukryte skrzynki i wykonać zadania, odpowiedzieć na pytania, a także odkryją podziemne tajemnice niezwykłych miejsc w Sztolni. Trasa integracyjna opatrzona narracją przewodnicką.

▶ **Tropiciele węgla - trasa geologiczno-miernicza**

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa klasy VI–VIII, szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 180 minut

Autentyczne podziemne przestrzenie cechują się różnorodnością skał i form geologicznych, co stwarza idealne warunki do prowadzenia zajęć z zakresu geologii i geodezji. Podczas zajęć uczniowie zdobywają wiedzę z zakresu geologii i tektoniki, a następnie wykorzystują ją podczas własnoręcznych pomiarów, którym towarzyszy prezentacja sprzętu mierniczego z epoki.

Park Techniki Wojskowej ul. Sienkiewicza 43, Zabrze (wjazd od ul. Mochnackiego)

Park Techniki Wojskowej to tematyczny park położony w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksu edukacyjnego. Prowadzone tu zajęcia w ciekawy sposób przybliżają zagadnienia związane z historią, przysposobieniem obronnym oraz edukacją dla bezpieczeństwa i odbywają się wśród działających eksponatów militarnych: pojazdów gąsienicowych, transporterów opancerzonych, wojskowych samochodów ciężarowych, wyrzutni rakiet, moździerzy, armat, czołgów T-34 i T-72 oraz samolotów AN-24 i MIG-21. Zwiedzanie odbywa się samodzielnie lub z przewodnikiem.

Dzień z życia wojskowego

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa klasy I-VI
Czas trwania: 90-120 minut
Grupa: 11-20 osób

„Dzień z życia wojskowego” to zabawa na terenie Parku Techniki Wojskowej, w trakcie której uczniowie poznają zasady musztry wojskowej, hierarchię w wojsku oraz elementy pierwszej pomocy przedmedycznej. Dzieci zapoznają się z pojazdami i maszynami wojskowymi, próbują sił w czyszczeniu broni oraz poznają wyposażenie potrzebne żołnierzowi. Zajęcia prowadzone są pod opieką przewodnika w mundurze majora.

Edukacja dla bezpieczeństwa

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa klasy VII-VIII, szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: do 120 minut
Grupa: 11-20 osób

Zajęcia poświęcone są zagadnieniom przysposobienia obronnego. W ich trakcie młodzież poznaje zagrożenia wynikające zarówno z działań wojennych, jak i zagrożenia naturalne oraz spowodowane działalnością człowieka, uzyskuje informacje o broni masowego rażenia oraz uczy się korzystania z odzieży ochronnej. Zajęcia są wzbogacone prezentacją broni.

Park 12 – park czterech żywiołów ul. Sienkiewicza 43, Zabrze (wjazd od ul. Mochnackiego)

Park 12C to plenerowa wystawa, która nawiązuje do zagadnień związanych z czterema żywiołami i energią alternatywną. Powstała przede wszystkim z myślą o rodzinach z dziećmi oraz grupach szkolnych. Na terenie Parku znajdują się urządzenia edukacyjno-rozrywkowe, między innymi świat wodny (ze śluzami, turbinami, tamami i jazami), maszt meteorologiczny, wielki labirynt nawiązujący układem ścianek do budowy chemicznej węgla, rów poszukiwawczy z repliką płytkiego szybu, stanowiska do komunikacji z użyciem alfabetu Morse’a, olbrzymia soczewka pełniąca funkcję słonecznej zapalniczki czy Camera Obscura – prototyp aparatu fotograficznego z ciemnią fotograficzną. Zwiedzanie wystawy plenerowej odbywa się samodzielnie lub z animatorem. Na terenie Parku dla najmłodszych przygotowano mini Bajtel Grubę – to alternatywa dla tradycyjnej piaskownicy, w górniczej aranżacji. Między górniczymi szybami najmłodsze dzieci mogą w kubłach przeciągać urobek – piasek na przenośnik – gumową taśmę, kopać w nim łopatkami lub transportować w plastikowych taczkach. W Parku 12 C znajduje się też strefa relaksu z miejscami do grillowania. Jest to 11 wiat z grillami, ławkami i stolikami dla łącznie ponad 200 osób oraz punkt gastronomiczny. Obiekt jest czynny sezonowo.

Bajtel Gruba

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa klasy I-VI
Czas trwania: 60 minut
Grupa: 11-20 osób

W Parku 12C znajduje się jedyna w swoim rodzaju zabawkowa kopalnia dla dzieci. W jej podziemnej i naziemnej części odwzorowany został pełny cykl wydobywania i transportu węgla, którym w tym wypadku jest żwirek. Dzieci fedrują więc urobek na przodku górniczym, ładują go, transportują w wagonikach i przenośnikach oraz wywożą na powierzchnię szybem „Bartek”. Bajtel Gruba przede wszystkim uczy dzieci pracy zespołowej, pozwala zintegrować grupę poprzez zabawę, przekazując jednocześnie wiedzę o pracy w kopalni.

Informacje praktyczne

Rezerwacja i informacja turystyczna:
tel.: 32 271 40 77

Poza regularną ofertą edukacyjną realizowaną w podziemiach Sztolni Królowa Luiza i na powierzchni kompleksu, kierowaną głównie do grup zorganizowanych, regularnie organizowane są również otwarte imprezy tematyczne, w tym półkolonie w okresie wakacji i ferii oraz specjalne zwiedzanie w Dzień Dziecka i z okazji Barbórki.

**Zespół Parków
Krajobrazowych
Województwa Śląskiego**

Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego

ZPKWŚ prowadzi edukację ekologiczną w oparciu o sieć ośrodków edukacyjnych działających w Biurze (w Będzinie) oraz Oddziałach Biura ZPKWŚ (Kalina, Rudy, Smoleń, Żywiec).

Oferta edukacyjna (kierowana do różnych grup wiekowych - przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe) realizowana jest m.in. poprzez pogadanki i warsztaty, różnego rodzaju konkursy ekologiczne, festyny plenerowe m.in. z okazji Dnia Ziemi, Sprzątania Świata, zajęcia „okazjonalne” np. z okazji Świąt Wielkanocnych oraz Bożego Narodzenia, zajęcia w okresie ferii zimowych i wakacji letnich itp. Ponadto w Ośrodkach organizowane są szkolenia i warsztaty ekologiczne dla osób dorosłych (z różnych grup zawodowych), konferencje i sympozja naukowe.

Zajęcia dzielą się na stacjonarne (prowadzone w salach dydaktycznych, pracowniach, ekspozycjach) oraz terenowe (prowadzone na ścieżkach dydaktycznych oraz w bazie plenerowej na terenach wokół Ośrodków).

**Ośrodek Edukacyjny ZPKWŚ
w Będzinie**
ul. I. Krasickiego 25, 42-500 Będzin
tel.: (32) 267 44 82, fax: (32) 267 04 22
e-mail: biurozpk@zpk.com.pl

▶ Przykładowe tematy zajęć:

- *Formy ochrony przyrody*
- *Ekologia na widelcu - zasady zdrowego żywienia*
- *Rady na odpady*
- *Typy lasów*
- *Smog nasz śląski, czyli o zdrowiu zaklętym w oddechu*
- *Życie w lesie – czyli las jako ekosystem*
- *Zielona Wielkanoc*
- *Kilka słów o nietoperzach*
- *Ekosystemy leśne i obszary wodno-błotne – zajęcia w ekspozycji przyrodniczej*
- *Ekopodchody*
- *Jaka to roślina – oznaczanie roślin zielnych za pomocą klucza i mikroskopu stereoskopowego*
- *Osobliwości przyrody Beskidzkich Parków Krajobrazowych*

i wiele innych.

Szczegółowa oferta edukacyjna ZPKWŚ dostępna jest na stronie internetowej: zpk.com.pl

Ośrodek Edukacyjny ZPKWŚ w Kalinie

ul. Lompy 6, 42-284 Herby

tel.: (34) 357 49 02

e-mail: zpkkalina@zpk.com.pl

Ośrodek Edukacyjny ZPKWŚ w Kalinie zlokalizowany jest niemal w samym centrum Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”, obejmującego ochroną najcenniejsze fragmenty terenów znajdujących się w górnym odcinku rzeki Liswarty. Ośrodek funkcjonuje przy Oddziale Biura ZPKWŚ w Kalinie, którego siedziba mieści się w wyremontowanym budynku starej szkoły.

Zajęcia edukacyjne prowadzone są w sali dydaktycznej wyposażonej w sprzęt multimedialny i nagłośnieniowy oraz w ekspozycji przyrodniczej przedstawiającej ekosystemy leśne i obszary wodno-błotne. Zajęcia realizowane są także w plenerowej bazie dydaktycznej zlokalizowanej na terenie wokół Ośrodka (na którą składają się m.in.: krąg ogniskowy, zadane ławostoly, tablice edukacyjne oraz zadana wiata edukacyjna umożliwiające prowadzenie zajęć niezależnie od warunków atmosferycznych) oraz na ścieżkach dydaktyczno-przyrodniczych.

Ośrodek Edukacyjny ZPKWŚ w Rudach

ul. Raciborska 10, 47-430 Rudy

tel./fax: (32) 410 30 52

e-mail: zpkrudy@zpk.com.pl

Ośrodek Edukacyjny ZPKWŚ im. J. Rogera w Rudach, zlokalizowany na terenie Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” obejmującego ochroną m.in. wzajemnie przenikające się elementy przyrodnicze i kulturowe związane z zapoczątkowaną tu ok. 750 lat temu działalnością zakonu Cystersów. Ośrodek funkcjonuje przy Oddziale Biura ZPKWŚ w Rudach.

W zdecydowanej większości zajęć realizowanych w Ośrodku treści ekologiczne splecione są z zagadnieniami dotyczącymi przyrody, historii, fizyki, chemii, a przede wszystkim szeroko pojętego regionalizmu.

Zajęcia edukacyjne prowadzone są w sali dydaktycznej wyposażonej w sprzęt multimedialny oraz w plenerowej bazie dydaktycznej usytuowanej na terenie wokół Ośrodka.

Zajęcia terenowe prowadzone są na ścieżkach dydaktyczno-przyrodniczych (pieszych i rowerowych) zlokalizowanych na terenie PK CKKRW.

Ośrodek Edukacyjno-Naukowy ZPKWŚ w Smoleniu

Smoleń, 42-436 Pilica

tel./fax: (32) 673 60 79

e-mail: zpksmolen@zpk.com.pl

Ośrodek Edukacyjno-Naukowy ZPKWŚ w Smoleniu (działający przy Oddziale Biura ZPKWŚ) zlokalizowany jest na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej, w jej wschodniej części – Paśmie Smoleńsko-Niegowonickim. Położony w „Dolinie Wodącej” – jednym z bardziej malowniczych terenów Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”, w bliskim sąsiedztwie wielu atrakcyjnych i przyrodniczo cennych obiektów m.in. rezerwat przyrody „Smoleń” z ruinami średniowiecznego zamku, liczne ostańce skalne, jaskinie, stanowiska archeologiczne, pomniki przyrody oraz miejsca, w których hibernują nietoperze.

Zajęcia edukacyjne prowadzone są w salach dydaktycznych wyposażonych w sprzęt multimedialny, w ekspozycji historyczno-przyrodniczej oraz w pracowni mikroskopowej. Zajęcia realizowane są także w plenerowej bazie dydaktycznej zlokalizowanej na terenie wokół Ośrodka (m.in. zadany krąg ogniskowy, arboretum) oraz na ścieżkach dydaktyczno-przyrodniczych zlokalizowanych na terenie PK „Orlich Gniazd”. Na terenie Ośrodka znajduje się kompleks noclegowo-edukacyjny pn. „Jurajska Ostoja” umożliwiający organizację zajęć dwu lub trzydniowych.

Ośrodek Edukacyjny ZPKWŚ w Żywcu

ul. Łączki 44a, 34-300 Żywiec

tel.: (33) 861 78 25, fax. (33) 861 61 77

e-mail: zpkozywiec@zpk.com.pl

Ośrodek Edukacyjny działa przy Oddziale Biura ZPKWŚ w Żywcu. Stanowi centrum informacji o parkach krajobrazowych województwa śląskiego, a w szczególności o „Żywieckim” Parku Krajobrazowym, Parku Krajobrazowym „Beskidu Małego” oraz Parku Krajobrazowym „Beskidu Śląskiego”, powołanych do istnienia w celu ochrony unikatowych wartości przyrodniczych, fizjograficzno-krajobrazowych i kulturowych obszaru, który obejmują.

Zajęcia edukacyjne prowadzone są w sali dydaktycznej wyposażonej w sprzęt multimedialny oraz na ścieżkach dydaktyczno-przyrodniczych.

**Centrum
Dziedzictwa Przyrody
Górnego Śląska**

Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska

ul. Graniczna 29, 40-017 Katowice
tel.: +48 (32) 757 47 21, (32) 757 47 26
e-mail: cdpgs@cdpgs.katowice.pl
bip-slaskie.pl/cdpgs
cdpgs.katowice.pl
przyroda.katowice.pl
facebook.com/edukacjaprzyrodnicza

Celem działalności edukacyjnej Centrum jest popularyzowanie idei ochrony przyrody i kształtowanie właściwych postaw wobec przyrody, ukazanie piękna, zróżnicowania i zagrożenia przyrody naszego regionu, poznawanie miejsc przyrodniczo cennych oraz umożliwienie uczestnikom zajęć edukacyjnych bezpośredniego kontaktu z przyrodą. Bezpłatna oferta edukacyjna Centrum skierowana jest do wszystkich grup wiekowych dzieci i młodzieży oraz nauczycieli, edukatorów i animatorów z terenu województwa śląskiego.

▶ Programy edukacyjne

„Przyroda wokół nas”

Program edukacyjny uzupełniający treści programów szkolnych i przedszkolnych o regionalne zagadnienia z zakresu przyrody, ekologii, geografii i ochrony przyrody. Zajęcia prowadzone są w formie prelekcji lub warsztatów odbywających się na terenie placówek oświatowych oraz zajęć terenowych w miejscach o szczególnych walorach przyrodniczych, na ścieżkach przyrodniczych lub w najbliższym przyrodniczym otoczeniu placówki.

„Szlakiem Dziedzictwa Przyrody”

Program przyrodniczej edukacji regionalnej, uzupełniający treści programów szkolnych i przedszkolnych, popularyzujące wybrane, najcenniejsze przyrodniczo obszary i obiekty w województwie śląskim. Zajęcia prowadzone są w formie warsztatów terenowych na Szlaku.

▶ Wydawnictwa

„Przyroda Górnego Śląska”

Biuletyn „Przyroda Górnego Śląska” jest recenzowanym czasopismem popularno-naukowym przeznaczonym do publikacji oryginalnych prac, krótkich komunikatów i artykułów przeglądowych o przyrodzie Górnego Śląska – jej bogactwie i różnorodności, stratach, zagrożeniach, ochronie i kształtowaniu, strukturze i funkcjonowaniu, a także o jej badaczach, miłośnikach i nauczycielach oraz postawach człowieka wobec przyrody. Zapraszamy wszystkich do podzielenia się z innymi swoimi obserwacjami przyrodniczymi.

▶ Portale internetowe

Śląskie. Przyroda!

Portal Przyrodniczy Województwa Śląskiego, popularyzujący walory przyrodnicze naszego regionu oraz ideę ochrony przyrody. Portal prezentuje treści z zakresu edukacji przyrodniczej, w tym aktualności i bazy edukacyjne oraz bibliografię regionalną. Aktualne wydarzenia publikowane są w „Kalendarzu wydarzeń” oraz w serwisie Facebook na profilu „Śląskie - Edukacja Przyrodnicza”. Przyrodniczą bibliografię regionalną przeglądać można online na stronie: www.biblioteka.cdpgs.katowice.pl

Biblioteczka edukacyjna

Dział zbiorów wydzielony w bibliotece fachowej Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, na potrzeby przyrodniczych zajęć dydaktycznych, adresowany do nauczycieli, edukatorów i animatorów. Biblioteczka zawiera m.in. scenariusze zajęć edukacyjnych/lekcyjnych, przewodniki (ścieżki przyrodnicze/rowerowe itp.), klucze do oznaczania roślin/zwierząt/grzybów, atlasy, leksykony, płyty CD/DVD. Zbiory można przeglądać i wypożyczać na miejscu w bibliotece Centrum lub online na stronie: www.biblioteka.cdpgs.katowice.pl

Natura Silesiae

Kolekcja tematyczna w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej (www.sbc.org.pl/dlibra), która dokumentuje dzieje śląskiego przyrodoznawstwa, bogactwo i przeobrażenia środowiska przyrodniczego oraz działalność ochronną i edukacyjną. Kolekcja docelowo prezentować ma cyfrowe kopie różnorodnych materiałów związanych ze śląską przyrodą (książek, czasopism, prac naukowych, pomocy dydaktycznych, druków ulotnych, fotografii, zbiorów muzealnych itp.). W ramach kolekcji wydzielono 11 podkolekcji, w tym „Badania i edukacja”. Pomysłodawcą i koordynatorem kolekcji jest Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska.

Baza ośrodków i ścieżek edukacyjnych

Kompleksowa baza danych o wszystkich ośrodkach edukacji ekologicznej oraz ścieżkach przyrodniczych w województwie śląskim, regularnie aktualizowana, dostępna online w portalu „Śląskie. Przyroda!” (www.przyroda.katowice.pl). Dane przestrzenne – lokalizacja ośrodków i ścieżek (wraz z przystankami) na podkładach mapowych – dostępne są w Geoportalu Województwa Śląskiego – ORSIP, w Module „Przyroda”, w katalogu „Turystyka i edukacja przyrodnicza” (www.orsip.pl/uslugi/przyroda).

 Śląskie. Tu edukujemy

**PLACÓWKI
DOSKONALENIA
NAUCZYCIELI**

Regionalny Ośrodek Metodyczno- -Edukacyjny „Metis” w Katowicach

Domeną Regionalnego Ośrodka Metodyczno-
-Edukacyjnego Metis w Katowicach jest pomoc
psychologiczno-pedagogiczna oraz doskonalenie
nauczycieli w 3 obszarach: profilaktycznym,
wychowawczym i doradczym.
Specyfiką Ośrodka jest mobilność konsultantów
prowadzących szkolenia i konsultacje w szkołach
i placówkach, interwencje kryzysowe w przypadku
zdarzeń losowych oraz tworzenie programów
odpowiednich do potrzeb klienta.
Ośrodek corocznie organizuje regionalną
konferencję *Korzenie i skrzydła*, poświęconą
edukacji regionalnej.

Metis
Uczymy, jak się uczyć

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie

RODN „WOM” w Częstochowie stawia na nowe
technologie, języki obce i otwartość w edukacji.
Realizuje kursy na własnej platformie
e-learningowej oraz prowadzi wideokonferencje,
webinaria i warsztaty online. Organizuje zajęcia
z wykorzystaniem tablic interaktywnych, tabletów,
smartfonów i otwartych zasobów edukacyjnych.
Prowadzi szkolenia po angielsku, francusku
i niemiecku dla nauczycieli oraz lekcje otwarte
z języka francuskiego w szkołach. Szkoli z zakresu
design thinking w edukacji, grywalizacji
i neurodydaktyki oraz udostępnia autorskie
otwarte zasoby edukacyjne.

wom
CZĘSTOCHOWA

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Bielsku-Białej

RODN „WOM” w Bielsku-Białej organizuje różnorodne formy doskonalenia nauczycieli, wśród których należy wyróżnić: warsztaty oparte na pedagogice zabawy, dotyczące kodowania czy wykorzystania robotów w edukacji, nowatorskie metody nauczania języków obcych, zajęcia terenowe prezentujące edukację przyrodniczą poza szkołą. Proponujemy warsztaty i wykłady: matematyczne, historyczne, polonistyczne, informatyczne adresowane jednocześnie do nauczycieli i uczniów oraz konkursy tematyczne dla uczniów.

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku

Ośrodek jest zespołem, w skład którego wchodzi placówka doskonalenia nauczycieli i biblioteka pedagogiczna. Realizujemy Program Niwki, kierowany głównie do nauczycieli zatrudnionych w szkołach dwujęzycznych, szkołach z dodatkową nauką języka niemieckiego jako języka mniejszości oraz nauczycieli uczących języka niemieckiego jako obcego. Realizujemy wiele projektów w zakresie edukacji czytelniczej i medialnej oraz regionalnej, m.in. konkurs „Zapomniane zabytki”. Wydawany przez nas kwartalnik „Dialog edukacyjny” jest platformą wymiany doświadczeń nauczycieli. Od 2008 roku prowadzimy edukację przez szachy poprzez kurs „Szachy w przedszkolu i szkole”, a od 2006 roku przygotowujemy nauczycieli do realizacji międzynarodowego programu promocji zdrowia „Przyjaciele Zippiego”.

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach

Naszą misją jest wspieranie szkół i nauczycieli w regionie w systematycznym podnoszeniu jakości pracy. Organizujemy konferencje, seminaria, warsztaty przedmiotowe i metodyczne dla nauczycieli wszystkich typów szkół i studentów kierunków pedagogicznych. Wspieramy dyrektorów szkół w zakresie organizacji i zarządzania, a nauczycieli zapoznajemy z innowacyjnymi metodami nauczania. Na bieżąco informujemy o zmianach w prawie oświatowym. Prowadzimy i wymieniamy doświadczenia w ramach Klubów Twórczych Nauczycieli. Działamy w zakresie edukacji międzykulturowej i regionalnej realizując ogólnopolskie i międzynarodowe programy edukacyjne. Promujemy nowoczesne formy przedsiębiorczości i edukacji zawodowej we współpracy z urzędami pracy i przedsiębiorcami. Od 1999 roku organizujemy Festiwal edukacyjny NOWE INSPIRACJE oraz Giełdę Wydawców. Redagujemy i wydajemy kwartalnik „Forum Nauczycieli” tworzony przez nauczycieli dla nauczycieli, a w nim: scenariusze lekcji, autorskie programy nauczania, propozycje zajęć w ramach kół zainteresowań, nowoczesne rozwiązania metodyczne.

 Śląskie. Tu edukujemy

**SCENARIUSZE
LEKCJI
SAMORZĄDOWYCH**

Założenia programu i scenariuszy dla nauczycieli regionalistów

Koncepcja programu i charakterystyka działań

Oddajemy w Państwa ręce przygotowane przez nauczycieli-konsultantów z prowadzonych przez Województwo Śląskie placówek doskonalenia nauczycieli ramowy program i scenariusze lekcji, których zadaniem jest ułatwienie prowadzenia zajęć w zakresie wiedzy o regionie.

Program przeznaczony jest dla nauczycieli i uczniów wszystkich typów szkół i tak skonstruowany, że bloki tematyczne można rozbić na moduły i scenariusze 45-minutowych zajęć w zależności od potrzeb nauczycieli i potencjału uczniów.

Uwzględnia on założenia obu podstaw programowych i zbudowany jest w taki sposób, że może być realizowany zarówno w szkole jak i w terenie na lekcjach historii, wiedzy o społeczeństwie, wiedzy o kulturze, przyrody, geografii, informatyki oraz przedmiotów artystycznych. Wykorzystać go mogą również nauczyciele regionaliści.

Powstał materiał przydatny do realizacji kompetencji kluczowych, do których należą:

- porozumiewanie się w języku ojczystym,
- porozumiewanie się w językach obcych,
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- umiejętność uczenia się,
- kompetencje społeczne i obywatelskie,
- inicjatywność i przedsiębiorczość,
- świadomość i ekspresja kulturalna.

Różnorodność proponowanych metod i form kształcenia ułatwia promowanie wiadomości na temat cennych obszarów przyrodniczych, zabytków techniki, słowem całokształtu kultury materialnej i niematerialnej województwa śląskiego oraz pozwala nauczycielom na przygotowanie uczniów do licznych konkursów i Olimpiady Wiedzy o Regionie. Tym samym kształtuje poczucie przynależności i więzi z regionem.

Program podzielony został na moduły:

I Historia samorządu i wybitne postaci związane z regionem

II Cele i zadania jednostek samorządu terytorialnego

III Gmach Sejmu i Urzędu Marszałkowskiego - historia i treści ideowe

Cele podjętych działań:

- Przekazanie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej demokracji lokalnej
- Pogłębienie wiedzy na temat funkcjonowania instytucji publicznych i samorządu
- Kształtowanie umiejętności współpracy z lokalnymi społecznościami
- Pokazanie uczniom historycznych miejsc związanych z Sejmikiem Województwa Śląskiego
- Zapoznanie uczniów z perspektywami, możliwościami i kierunkami rozwoju regionu
- Omówienie znaczenia sektora kreatywnego dla rozwoju współczesnych miast i regionów

Metody pracy:

Zajęcia będą prowadzone z wykorzystaniem metod interaktywnych (burza mózgów, dyskusja, debata, portfolio, projekt) oraz metod wykorzystujących technologie mobilne.

MODUŁ 1: HISTORIA SAMORZĄDU

Urszula Rukasz RODN „WOM” w Bielsku-Białej

Temat: „Gmach Sejmu Śląskiego – miejsce, gdzie ścierały się poglądy śląskich polityków: Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego”.

(szkoła podstawowa i gimnazjum)

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu lekcji uczeń:

- zna zasługi Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego dla Górnego Śląska, organy autonomiczne województwa: Sejm Śląski i Śląską Radę Wojewódzką;
- rozumie pojęcia: plebiscyt, Komisarz Plebiscytowy, Chrześcijańska Demokracja - Chadecja, autonomia, obóz sanacji;
- pamięta datę uchwalenia Statutu Organicznego Województwa Śląskiego (15 lipca 1920 r.) i wybuchu III powstania śląskiego (2/3 maja 1921 r.).

Metody: praca z tekstem źródłowym, praca w grupach, metoda SWOT, dyskusja, burza mózgów, pogadanka

Czas trwania zajęć: 45 minut

Środki dydaktyczne:

- podręcznik,
- prezentacje multimedialne o W. Korfantym i M. Grażyńskim,
- arkusz SWOT,
- biogramy Korfanteo i Grażyńskiego,
- mapa ścienna, atlas historyczny,
- materiały źródłowe.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie

Nauczyciel wyjaśnia uczniom cele lekcji oraz planowane rezultaty, jakie zamierza osiągnąć, omawia także z młodzieżą zasady zachowania się na wycieczce w Gmachu Sejmu Śląskiego.

Rozwinięcie:

1. Nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie, jakie były wyniki II i III powstania śląskiego, okoliczności nadania autonomii dla województwa śląskiego oraz rolę Wojciecha Korfanteo w tych wydarzeniach (5 minut).
2. Nauczyciel krótko przypomina uczniom sytuację polityczną i militarną Polski w latach 1920–1921, ukształtowanie i zatwierdzenie granic niepodległego państwa polskiego oraz sytuację polityczną na Górnym Śląsku. Uzasadnia, z czego wynikała dominująca pozycja Wojciecha Korfanteo w latach 1922–1926 na Górnym Śląsku oraz zmianę sytuacji po zamachu majowym i przejęciu władzy przez sanację, kiedy wojewodą śląskim został Michał Grażyński (5 minut).
3. Na polecenie nauczyciela uczniowie oglądają przygotowane wcześniej przez chętnych uczniów dwie prezentacje multimedialne (po 10 slajdów) nt. roli i zasług Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego dla Górnego Śląska (15 minut).
4. Jednocześnie uczniowie, posługując się arkuszem analizy SWOT, punktuja, jako porażkę lub sukces pokazane w prezentacjach efekty działalności Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego.
5. Jako podsumowanie nauczyciel zapisuje na tablicy i ocenia przypisane obu politykom sukcesy i porażki, punktowane przez uczniów.

Zakończenie:

Praca domowa.

Uczniowie, postępując się biogramami obu polityków, uzupełniają analizę SWOT i uzasadniają pisemnie, co różniło, a co łączyło obu polityków w kwestii postrzegania roli Górnego Śląska i zakresu nadanej mu autonomii.

Bibliografia:

1. Tekst Ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r., zawierającej Statut Organiczny Województwa Śląskiego [dostęp:] <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W-DU19200730497>
2. Czapliński M., Kaszuba E., Wąs G., Żerelik R., Historia Śląska, Wrocław 2002, s. 397–403.
3. Łączewski J., Michał Grażyński (1890–1965). Sylwetka polityka, Częstochowa 2000.
4. Kamiński A., Michał Grażyński 1890–1965 (niedokończona biografia), Kraków 1994.
5. Zasoby Śląskiej Biblioteki Cyfrowej.

Temat: „Wizje polityczne Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego w sprawie Górnego Śląska i zakresu autonomii województwa Śląskiego”.

(szkoła ponadpodstawowa)

Cele szczegółowe:

Po lekcji uczeń:

- poprawnie definiuje pojęcia: autonomia Górnego Śląska, polityk, walka zbrojna, walka dyplomatyczna, suwerenność, niepodległość, patriotyzm, mąż stanu;
- rozpoznaje różne postawy i działania Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego w związku z ich przynależnością do różnych obozów politycznych;
- określa podobieństwa i różnice w działalności Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego;
- wskazuje na podstawie działalności obu polityków stopień realizacji proponowanej przez nich wizji Górnego Śląska w okresie międzywojennym;
- potrafi dyskutować i przekonywać do własnych poglądów.

Metody:

praca w grupach zadaniowych, dyskusja punktowana

Czas trwania zajęć: 2 x 45 minut

Środki dydaktyczne:

- regulamin obrad (materiał pomocniczy nr 1),
- arkusz porównawczy (materiał pomocniczy nr 2),
- arkusz oceny (materiał pomocniczy nr 3),
- portrety: Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego,
- plakaty, hasła, cytaty,
- podręczniki, lektura uzupełniająca do wyboru:

- Woźniczka Z. Wojewoda Michał Grażyński: Lider śląskiej sanacji i wróg Korfanteo, <http://www.dziennikzachodni.pl/serwisy/historia/a/wojewoda-michal-grazynski-lider-slaskiej-sanacji-i-wrog-korfanteo,10759872/>
- <http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/298903,1,nieswiety-slaski-swiety.read>
 - <https://www.polskieradio.pl/39/247/Artykul/168006,Michal-Grazynski>
 - Długajczyk E., Sanacja śląska 1926–1939. Zarys dziejów politycznych. Katowice 1983
 - Kamiński A., Michał Grażyński 1890–1965 (niedokończona biografia), Kraków 1994

Czynności przygotowawcze do lekcji:

1. Na tydzień przed lekcją uczniowie zapoznają się z jej tematem.
2. Zaproponowanie uczniom udziału w debacie z udziałem 2 grup (od 5 do 7 osób), które zaprezentują informacje na temat wg następujących zagadnień:
 - informacja o życiu i działalności Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego, ich wkładu w walkę o niepodległość i przynależność Górnego Śląska do państwa polskiego oraz wizji rozwojowych;
 - Wojciech Korfanty i Michał Grażyński w świadomości współczesnych Polaków.
3. Uczniowie, przygotowując się do lekcji, powinni wykorzystać wiedzę uzyskaną w czasie omawiania okresu międzywojennego oraz zapoznać się z wybraną lekturą.
4. Zaproponowanie przygotowania plakatów, ulotek, hasła, które wzbogacą dyskusję.
5. Powołanie trzech sekretarzy, których zadaniem będzie dokonanie oceny biorących udział w dyskusji. Przedstawienie propozycji karty oceny (materiał pomocniczy nr 3).
6. Ustalenie zasad, które będą uwzględnione w regulaminie obrad. Regulamin może być opracowany z udziałem nauczyciela i sekretarzy (materiał pomocniczy nr 1).

Przebieg lekcji:

1. Przygotowanie sali do lekcji, tzn. umieszczenie portretów obu polityków w widocznym miejscu.
2. Zajęcie przez uczniów właściwych dla nich miejsc.
3. Uczniowie biorący udział w dyskusji siedzą naprzeciw siebie.
4. Sekretarze dokonujący oceny (materiał pomocniczy nr 3) zajmują miejsce przy oddzielnym stole. Każdy sekretarz wypełnia oddzielny arkusz, a następnie sumuje się punkty.
5. Uczniowie niebiorący udziału w dyskusji stanowią publiczność.

Wprowadzenie do tematu:

1. Krótkie wprowadzenie do tematu przez nauczyciela.
2. Zapisanie tematu na tablicy: Wizje polityczne Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego w sprawie Górnego Śląska i zakresu autonomii województwa śląskiego w XX-leciu międzywojennym – kontrowersje wokół polityków.
3. Podanie i zapisanie zagadnień do debaty na tablicy:
 - Informacja o życiu i działalności Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego.
 - Wizja Śląska w poglądach Wojciecha Korfanteo i Michała Grażyńskiego.
 - Udział w walce o niepodległość Polski.
 - Wojciech Korfanty i Michał Grażyński w świadomości współczesnych Górnoszlązaków.
4. Przedstawienie przygotowanego wcześniej regulaminu obrad i jego akceptacja przez uczestników (materiał nr 1).
5. Umieszczenie regulaminu w widocznym miejscu.
6. Rozdanie arkuszy porównawczych (materiał nr 2) uczniom stanowiącym publiczność i wyjaśnienie sposobu sporządzenia zapisu.

Rozwinięcie:

- Poddanie przez nauczyciela pod dyskusję problemu „Mąż stanu” – zapisanie na tablicy.
- Wyjaśnienie pojęcia męża stanu. Zapytanie o rozumienie tego pojęcia przez uczniów, a następnie odwołanie się do wyjaśnienia zawartego np. w słowniku języka polskiego.
- Przeprowadzenie dyskusji wg zagadnień i zgodnie z regulaminem (czas dyskusji ok. 35 minut).
- Po zakończeniu dyskusji odczytanie zestawienia (materiał nr 3) przez przynajmniej 3 osoby spośród publiczności.
- Zgodnie z regulaminem przeprowadzenie głosowania, który z polityków zasługuje na miano męża stanu.

Zakończenie:

1. Bez względu na wynik głosowania należy podkreślić wielkość obu polityków i ich rolę w walce o powrót Górnego Śląska do Polski, ukształtowanie granic, a także ich wpływ na rozwój województwa śląskiego.
2. Na zakończenie lekcji w uzgodnieniu z sekretarzami nauczyciel dokonuje oceny uczestników debaty, podliczając uzyskane przez nich punkty – każdy członek zespołu może uzyskać 27 punktów (trzy razy 9 punktów) (materiał nr 3) – które należy przeliczyć na oceny. Również osoby zabierające głos spośród publiczności są poddane ocenie.
3. Kończąc zajęcia, nauczyciel podsumowuje zarówno przebieg, jak i zawartość merytoryczną dyskusji.

Materiały pomocnicze:

Regulamin obrad (materiał nr 1)

1. Obrady prowadzi nauczyciel.
2. Obrady rejestruje trzech sekretarzy, którzy będą punkto-

wać zarówno merytoryczne przygotowanie, jak i sposób prezentacji i przedstawiania poglądów.

3. Uczniowie niebiorący udziału w dyskusji sporządzą zestawienie dotyczące sukcesów i porażek. Analiza SWOT
4. Wystąpienia uczniów nie mogą być dłuższe niż 5 minut.
5. Głosu udziela przewodniczący.
6. Głos udzielany jest na przemian każdemu zespołowi.
7. Uczniowie stanowiący publiczność mają prawo zabierać głos i zadawać pytania.
8. By zabrać głos, należy podnieść rękę.
9. Po rozpoczęciu debaty uczniowie mogą bez ostrzeżenia otrzymać punkty ujemne.
10. Wszyscy uczestnicy debaty zadecydują w głosowaniu, czyje argumenty przy udzieleniu odpowiedzi na postawiony problem są bardziej przekonujące.

Biogramy (materiał nr 2)

Wojciech Korfanty (1873–1939)

Adalbert Korfanty (imię nadane mu przy chrzcie) przyszedł na świat 20 kwietnia 1873 r. w siemianowickiej osadzie Sadzawka, w domu przy dzisiejszej ulicy Mysłowickiej 3. Uczęszczał do miejscowej szkoły ludowej. Edukację kontynuował w katowickim Gimnazjum Miejskim przy Grundmanstrasse 42, z którego został relegowany z przyczyn politycznych. Nawiązał kontakty z działaczami polskiego ruchu narodowego z Wielkopolski. W czasie studiów współpracował z socjalistami, ale ostatecznie związał się z Narodową Demokracją Romana Dmowskiego. Po 1900 r. Korfanty, dla podkreślenia swej antyniemieckiej postawy, zaczął podpisywać się imieniem Wojciech. W swoich działaniach politycznych zmierzał do odebrania wpływów na Śląsku niemieckiej konserwatywnej Partii Centrum, popieranej przez duchowieństwo. Z tego powodu księża odmawiali mu udzielenia ślubu kościelnego (musiał w tym celu jechać aż do Krakowa). W 1902 r. Korfanty założył Polskie Towarzystwo Wyborcze, dzięki któremu rok później został wybrany pierwszym polskim po-

stem do Reichstagu z obszaru Górnego Śląska. Po wybuchu I wojny światowej w 1914 r. Korfanty przeniósł się z rodziną do Berlina, a następnie do Poznania. Klęska Niemiec i widmo nadciągającej rewolucji komunistycznej dawały nadzieje na zajęcie Górnego Śląska przez Polskę. Droga do tego, zdaniem Korfantego, leżała w skutecznych pertraktacjach międzynarodowych, nie zaś w powstańczych zrywach. W lutym 1920 r. Korfanty przybył na Śląsk, jako mianowany przez rząd Rzeczypospolitej komisarz plebiscytowy, instalując w bytomskim hotelu „Lomnitz” Polski Komisariat Plebiscytowy. Sejm II Rzeczypospolitej zgodził się ratyfikować jego program autonomii Górnego Śląska w ramach państwa polskiego. Mimo oporów, latem 1920 r. stanął na czele II powstania śląskiego, przedstawiając je, jako polską „manifestację zbrojną”. Niepomyślny dla Polski wynik plebiscytu w marcu 1921 r. skłonił Korfantego do zaakceptowania walki zbrojnej. 3 maja proklamował w manifeście wybuch III powstania śląskiego, stając na jego czele jako dyktator. Militarny sukces powstania był również jego osobistym sukcesem politycznym – zaproponowana przez niego linia podziału Górnego Śląska została zaakceptowana. Nikt nie miał wątpliwości, że przyłączenie części Górnego Śląska do Polski zawdzięczano jego osobistemu zaangażowaniu i talentowi. W kolejnych latach Korfanty próbował kontynuować karierę polityczną w II Rzeczypospolitej. W 1922 r. miał objąć urząd premiera, ale jego kandydatura spotkała się z twardym sprzeciwem Józefa Piłsudskiego. Ostatecznie został wicepremierem w rządzie Wincentego Witosa. W maju 1926 r. Piłsudski zniechęcony do parlamentaryzmu sięgnął po władzę w Polsce przy pomocy wojska. Korfanty od pierwszych chwil znalazł się po stronie przeciwników nowego systemu władzy (sanacji). Nowa władza sanacyjna rozpoczęła rozprawę z opozycjonistą Korfantym przy pomocy oddanego Piłsudskiemu wojewody śląskiego Michała Grażyńskiego. Na łamach prorządowej prasy oskarżano Korfantego o oszustwa finansowe, działalność na rzecz Niemiec i zdradę polskich interesów. Przed wyborami w roku 1930 władza zdecydowała się na rozprawę z opozycją. Wśród aresztowanych polityków znalazł się również Korfanty. Pobył w wojskowej

twierdzy w Brześciu wspominał jako najgorszy okres w swoim życiu. W 1935 r., po wyjściu z więzienia, udał się na emigrację do Czechosłowacji. Nie zrezygnował jednak z działalności politycznej. Władze odmawiały kilkakrotnie powrotu Korfantego do kraju. Wrócił dopiero w 1939 r., przeczuwając rychły wybuch wojny. Niestety, zaraz po powrocie został aresztowany, a w areszcie poważnie zachorował. Zmarł w sierpniu 1939 r., na krótko po zwolnieniu z warszawskiego więzienia. Pogrzeb Korfantego w Katowicach był manifestacją patriotyzmu i świadectwem wielkiej sympatii Górnoszlązaków do zmarłego polityka.

Michał Grażyński (1890–1965)

Michał Grażyński Kurzydło urodził się 12 maja 1890 r. w Gdowie (powiat myślenicki), w wielodzietnej rodzinie nauczycielskiej pochodzenia chłopskiego. W tym czasie rodzice używali nazwiska Kurzydło, które w kilka lat później pod naciskiem matki chłopca zmieniono na literackie Grażyński, od tytułu poematu Mickiewicza. Michał studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim i w 1913 r. otrzymał doktorat z historii. Po skończeniu studiów zaczął pracę jako nauczyciel gimnazjum w Stanisławowie. Po wybuchu wojny został w 1914 r. zmobilizowany do wojska. Podczas I wojny światowej najpierw służył w armii austriackiej, następnie zaś w polskich oddziałach. Otrzymał stopień podporucznika. Po zakończeniu wojny wstąpił do Wojska Polskiego, gdzie służył w Oddziale II Sztabu Generalnego w pionie propagandy. Grażyński brał udział w przygotowaniu plebiscytu na Spiszu i Orawie. Zdobyte doświadczenia pomogły mu w pracy nad przygotowaniem plebiscytu na Górnym Śląsku. Losy Grażyńskiego bardzo mocno związane są z Górnym Śląskiem. Po raz pierwszy na obszar plebiscytowy przybył w sierpniu 1920 r., w trakcie lub jeszcze przed wybuchem II powstania śląskiego. Został wysłany z misją medyczną do dowódców Polskiej Organizacji Wojskowej. Następnie działał w zastępującej ją Centrali Wychowania Fizycznego, przekształconej potem w Dowództwo Obrony Plebiscytu. Grażyński proponował rozpoczęcie

kolejnego powstania jeszcze w marcu 1921 r., na krótko przed plebiscytem. Przeciwstawiał się temu zdecydowanie Korfanty, przypisujący większą skuteczność dyplomacji. W czasie III powstania Korfanty był jego dyktatorem, zaś Michał Grażyński pełnił funkcję szefa sztabu Grupy Operacyjnej „Wschód”. Posądzano go o zorganizowanie puczu, który miał odsunąć od władzy dyktatora powstania Wojciecha Korfantego i mianować w jego miejsce kpt. Karola Grzesika. Sprzeciwiano się w ten sposób Korfantemu za przedwczesne wygaszanie powstania i dążenie do kompromisu z Niemcami. Doszło do ostrego spięcia Grażyńskiego z Korfantym, co zapoczątkowało między nimi konflikt personalny już na całe życie. W latach 1922–1926 Grażyński wrócił do pracy naukowej na Uniwersytecie Jagiellońskim i wówczas otrzymał drugi doktorat z prawa rolnego. Ponadto z niemieckiej części Śląska zbierał informacje dla polskiego wywiadu. Na Śląsku po powstaniu pojawiła się duża grupa tak zwanej inteligencji napływowej. Grażyński był swego rodzaju symbolem tych właśnie ludzi napływowych, ale też jednocześnie symbolem powstańca, który nie był Ślązakiem. W latach 1922–1926 Wojciech Korfanty był niekwestionowanym przywódcą politycznym w województwie śląskim. Zamach majowy doprowadził do władzy nową całkowicie grupę ludzi, związaną z Józefem Piłsudskim. I niejako emanacją tej zmiany, jaka nastąpiła na polskiej scenie politycznej, jej symbolem był Grażyński. Po przewrocie majowym nominacja na wojewodę śląskiego zastała go w Ministerstwie Reform Rolnych w Warszawie. Do Katowic przyjechał we wrześniu 1926 r. Starat się tutaj umacniać obóz sanacyjny. O Śląsku sporo wiedział, bowiem już wcześniej piastował stanowisko wiceprezesa Związku Powstańców Śląskich. Zwolenników zyskiwał dzięki swoim poglądom, inwestycjom, trosce o kulturę. Jednocześnie represjonował opozycjonistów, szczególnie zaś Korfantego. Popierali go m.in. członkowie Związku Powstańców Śląskich, nie brakowało jednak i oportunistów spodziewających się zrobienia kariery u boku wpływowego wojewody. Polityka Grażyńskiego w czasie kilkunastu lat sprawowania urzędu charakteryzowała się dążeniem do zacieśnienia więzi z Polską

(ograniczanie autonomii, propagowanie kultury narodowej, nauki, odwoływanie się do symboli, dążenie do przyłączenia do województwa Zagłębia Dąbrowskiego), osłabianiem pozycji mniejszości niemieckiej (w gospodarce, własności, władzy, edukacji, na gruncie kościelnym), ale także walką z opozycją (rozwiązywanie sejmów, brutalne represjonowanie Korfantego we współpracy z władzą centralną). Poparł inicjatywę utworzenia Muzeum Śląskiego. Przy jego wsparciu niemal do końca doprowadzono budowę najnowocześniejszego gmachu muzealnego w Europie, w którym Muzeum Śląskie miało mieć swoją siedzibę (budynek w 1940 r. zburzyli Niemcy). Jako wojewoda wspierał też m.in. Teatr Polski, teatry ludowe, Towarzystwo Przyjaciół Nauk na Śląsku, Polskie Radio. Przyczynił się także do powstania Archiwum Akt Dawnych Województwa Śląskiego. Grażyński był także przewodniczącym Oddziału Śląskiego ZHP. W czasie swego urzędowania w Katowicach był w sporze z kurią katowicką na temat rozwiązywania problemów narodowościowych oraz wyznaniowego charakteru szkolnictwa na Górnym Śląsku. 2 września 1939 r. został mianowany ministrem ds. propagandy w rządzie RP. Jednak praktycznie nie wykonywał tej funkcji, gdyż 17 września tegoż roku opuścił wraz z rządem granicę Rzeczypospolitej. W 1940 r. z powodu swojej działalności sanacyjnej został przez nowy rząd RP pozbawiony funkcji przewodniczącego ZHP i zesłany do Rothesay na tzw. Wyspę Węży u brzegów Szkocji, gdzie przetrzymywano przeciwników rządu bez prawa opuszczania tego terytorium. W latach 1943–1945 ponownie pełnił służbę w Wojsku Polskim i po zakończeniu wojny został awansowany na stopień podpułkownika. Po wojnie mieszkał w Anglii. W latach 1946–1960 był przewodniczącym ZHP poza granicami kraju. Zginął tragicznie 10 grudnia 1965 r. potrącony w Londynie przez samochód. Został pochowany w Londynie na Putney Vale Cemetery.

Punktacja debaty (materiał nr 3)

Kryteria oceny	Punkty	Uczeń 1	Uczeń 2	Uczeń 3	Uczeń 4	Uczeń 5	Uczeń 6	Uczeń 7
Pomysłowość przedstawicieli zespołu w prezentacji postaci (hasła, plakaty, ulotki itp.)	+2							
Merytoryka informacji	+3							
Sposób prezentacji	+2							
Umiejętność wyrażania opinii	+2							
Wypowiedzi nie na temat	-2							
Przerywanie innym, przeszkadzanie w debacie	-2							
Uwagi osobiste pod adresem debatujących	-2							
Ogólna punktacja								

Elżbieta Straszak
RODN „WOM” w Częstochowie

„Lekcje o historii samorządu śląskiego”

– scenariusze zajęć.

I. Opis podjętych działań:

lekcja w ramach zajęć/godziny z wychowawcą, historii (klasa VII) , wiedzy o społeczeństwie (klasa VIII) lub jako tematyka do realizacji w ramach projektu (klasa II i III) gimnazjum, klasa I szkoły ponadgimnazjalnej lub klasa III szkoły ponadgimnazjalnej realizująca wiedzę o społeczeństwie w zakresie rozszerzonym lub do realizacji w ramach koła zainteresowań.

Cykl działań obejmować będzie:

- zajęcia wstępne w szkole – przewidziane do realizacji podczas 3 godzin dydaktycznych,
- wycieczkę uczniów do Gmachu Sejmu Śląskiego lub do Muzeum Śląskiego (wycieczka przewidziana do realizacji podczas 3 godzin dydaktycznych),
- zajęcia podsumowujące w szkole – przewidziane do realizacji podczas 1 godziny dydaktycznej.

W czasie trwania zajęć uczniowie będą pracować technikami interaktywnymi – lekcje w szkole; wykorzystają technologie informacyjno-komunikacyjne, w tym mobilne – zajęcia w Gmachu Sejmu Śląskiego i Muzeum Śląskim; stworzą portfolio, historię w programie PhotoStory – podczas podsumowania cyklu w szkole.

II. Cele ogólne działań:

- zaangażowanie uczniów w działania publiczne poprzez aktywność środowisk lokalnych,
- przekazanie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej demokracji lokalnej,

- pogłębienie wiedzy na temat funkcjonowania instytucji publicznych i samorządu,
- kształtowanie umiejętności współpracy z lokalnymi społecznościami oraz samoorganizowania się i podejmowania działań na ich rzecz,
- pokazanie uczniom historycznych miejsc związanych z Sejmikiem Województwa Śląskiego.

SCENARIUSZE ZAJĘĆ

Temat lekcji: „Autonomia województwa śląskiego w okresie międzywojennym”.

1. Cele lekcji:

Cele ogólne:

- zapoznanie uczniów z przyczynami i skutkami autonomii województwa śląskiego,
- zaangażowanie uczniów w działania publiczne poprzez aktywność środowisk lokalnych,
- przekazanie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej demokracji lokalnej,
- pogłębienie wiedzy na temat funkcjonowania instytucji publicznych i samorządu,
- kształtowanie umiejętności współpracy z lokalnymi społecznościami oraz samoorganizowania się i podejmowania działań na ich rzecz,
- pokazanie uczniom historycznych miejsc związanych z Sejmikiem Województwa Śląskiego.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- wie, co znaczą pojęcia: autonomia województwa śląskiego, Skarb Śląski, Sejm Śląski,
- zna i pamięta datę uchwalenia Statutu Organicznego Województwa Śląskiego (15 lipca 1920 r.) oraz przyczyny jego powstania, z uwzględnieniem ówczesnej sytuacji politycznej,
- potrafi wymienić uprawnienia zapisane w Statucie Organicznym Województwa Śląskiego,
- umie wyjaśnić, dlaczego autonomia województwa śląskiego budziła kontrowersje wśród polityków i w społeczeństwie,

- zna kontekst i dzisiejsze działania dotyczące autonomii Górnego Śląska,
- rozumie znaczenie wydanego Statutu Organicznego Województwa Śląskiego oraz znaczenie uzyskania autonomii dla Ślązaków.

2. Metody pracy z uczniami:

- praca z tekstem źródłowym,
- praca w grupach metodą JIGSAW,
- dyskusja,
- burza mózgów,
- wykorzystanie darmowej platformy LearningApps,
- zastosowanie QR-kodów.

3. Przebieg zajęć (tok lekcji):

Część wstępna:

Nauczyciel wyjaśnia uczniom zasady udziału w projekcie pod nazwą: „Lekcje o historii samorządu śląskiego” oraz przedstawia im cele i planowane rezultaty; omawia z uczniami zasady zachowania na wycieczce w Gmachu Sejmu Śląskiego oraz w Muzeum Śląskim; czas trwania – ok. 10 minut.

Część główna:

Nauczyciel prosi uczniów, aby przypomnieli sobie, jakie postanowienia w sprawie Górnego Śląska zapadły na konferencji wersalskiej (nauczyciel wcześniej koduje wszystkie postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie Polski – każde w oddzielnym QR-kodzie. Rozwiesza wydrukowane kody w różnych miejscach sali lekcyjnej. Prosi uczniów o wykorzystanie aplikacji odczytującej QR-kody w celu odnalezienia postanowień, które dotyczą wyłącznie Górnego Śląska). Uczniowie przypominają o walce Górnos Ślązaków w powstaniach śląskich oraz o wynikach plebiscytu zorganizowanego na tych terenach. Nauczyciel przybliży uczniom sytuację

polityczną i militarną Polski w 1920 roku (m.in. walka o granice). Prosi uczniów, aby zdefiniowali pojęcie autonomii (metoda burzy mózgów); wszystkie wypowiedzi zapisywane są na tablicy; po wyczerpaniu pomysłów, uczniowie w ramach dyskusji wybierają te określenia, które ich zdaniem, najbardziej pasują do pojęcia autonomii i próbują wspólnie stworzyć z nich definicję pojęcia. Nauczyciel przedstawia zaproponowaną przez siebie definicję autonomii. Następnie dzieli zespół klasowy na 6 grup i rozdaje tekst źródłowy, tj. Statut Organiczny Województwa Śląskiego. Uczniowie pracują nad poszczególnymi fragmentami tekstu metodą JIGSAW, a następnie prezentują rezultaty własnej pracy; czas trwania – około 25 minut.

Część końcowa:

Nauczyciel podsumowuje pracę uczniów oraz omawiane zagadnienie, zwracając uwagę przede wszystkim na odmienność Górnego Śląska na tle innych województw polskich oraz wyjaśnia polecenie związane z realizacją zadania domowego; czas trwania – około 10 minut.

4. Środki dydaktyczne:

- Statut Organiczny Województwa Śląskiego, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19200730497&type=2> [dostęp 23.10.2017],
- materiały źródłowe,
- mapa ścienna II Rzeczypospolitej, atlasy historyczne,
- opis metody JIGSAW, <http://www.orzysz.pl/index.php?wiad=1312> [dostęp 23.10.2017].
- smartfon z wygraną aplikacją do odczytywania QR-kodów (np. QRbot),
- QR-online. Generator kodów QR on-line i narzędzia internetowe,
- https://www.qr-online.pl/#qr_text_tbut [dostęp 23.10.2017].

5. Czas realizacji: 1 godzina dydaktyczna.

6. Praca domowa:

Uczniowie na platformie LearningApps tworzą testy dotyczące zdobytych wiadomości. Po sprawdzeniu przez nauczyciela stworzonych narzędzi, dzielą się nimi ze sobą; przykładowe narzędzia:

<https://learningapps.org/display?v=pu36p84z517>,
<https://learningapps.org/display?v=phiywxynt17> [dostęp 23.10.2017].

7. Źródła:

1. Tekst: Ustawa konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r., zawierająca Statut Organiczny Województwa Śląskiego, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=DU19200730497> [dostęp 23.10.2017],
2. Mateusz Pielka, Zarys historii autonomii Górnego Śląska, <https://historia.org.pl/2012/11/28/zarys-historii-autonomii-gornego-slaska/> [dostęp 23.10.2017],
3. Metoda współpracy uczniów JIGSAW, <http://www.orzysz.pl/index.php?wiad=1312> [dostęp 23.10.2017],
4. Zasoby Śląskiej Biblioteki Cyfrowej; fraza: autonomia śląska, <https://www.sbc.org.pl/dlibra/results?q=autonomia+%C5%9B%C4%85ska&action=SimpleSearchAction&type=-6&p=0> [dostęp 23.10.2017],
5. QRonline. Generator kodów QR on-line i narzędzia internetowe, <https://www.qr-online.pl/> [dostęp 23.10.2017].

Temat lekcji: „Uprawnienia województwa śląskiego w okresie międzywojennym”.

1. Cele lekcji:

Cele ogólne:

- zapoznanie uczniów z przyczynami i skutkami utworzenia województwa śląskiego,
- zapoznanie uczniów z funkcjonowaniem Sejmu Śląskiego, Śląskiej Rady Wojewódzkiej oraz uprawnień wojewody śląskiego,
- pogłębienie wiedzy na temat funkcjonowania instytucji publicznych i samorządu,
- przekazanie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej demokracji lokalnej.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- wie, co znaczą pojęcia: Sejm Śląski, Śląska Rada Wojewódzka,
- zna datę i przyczyny powstania województwa śląskiego (lipiec 1922 r.), z uwzględnieniem ówczesnej sytuacji politycznej,
- potrafi wymienić uprawnienia Sejmu Śląskiego, Śląskiej Rady Wojewódzkiej, wojewody śląskiego,
- potrafi zinterpretować wyniki pierwszych wyborów do Sejmu Śląskiego,
- zna postaci wojewodów śląskich,
- rozumie geopolityczne uwarunkowania, w jakich funkcjonowało województwo śląskie w okresie II Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Metody pracy z uczniami:

- praca z tekstem źródłowym,
- praca z mapą,
- praca w grupach,
- tworzenie plakatu.

3. Przebieg zajęć (tok lekcji):

Część wstępna:

Nauczyciel przypomina uczniom przyczyny autonomii Górnego Śląska. Uczniowie omawiają najważniejsze postanowienia Statutu Organicznego Województwa Śląskiego; czas trwania – ok. 5 minut.

Część główna:

Nauczyciel prosi uczniów, aby na podstawie mapy administracyjnej II Rzeczypospolitej Polskiej omówili położenie województwa śląskiego oraz porównali jego wielkość z innymi ówczesnymi województwami (uczniowie powinni zauważyć, że było to wówczas najmniejsze województwo w Polsce). Nauczyciel dzieli zespół klasowy na grupy; każda z grup otrzymuje fragmenty Statutu Organicznego Województwa Śląskiego dotyczące kompetencji Sejmu Śląskiego. Na flipcharcie uczniowie wypisują najważniejsze kompetencje Sejmu Śląskiego z podziałem na kompetencje czynne i bierne. Wyjaśniają także, co oznacza pojęcie – kompetencje bierne. Następnie nauczyciel dzieli uczniów na 3 nowe grupy i rozdaje im inny fragment „Statutu Organicznego...”, dotyczący organów władzy autonomicznego województwa śląskiego. Uczniowie z poszczególnych grup na flipcharcie wypisują organy władzy. Przedstawiciel każdej grupy omawia kompetencje poszczególnych organów (Sejm Śląski, Śląska Rada Wojewódzka, wojewoda śląski); czas trwania – ok. 35 minut.

Część końcowa:

Nauczyciel podsumowuje pracę uczniów oraz omawiane zagadnienie, zwracając uwagę przede wszystkim na odmienność Górnego Śląska na tle innych województw polskich oraz wyjaśnia polecenie związane z realizacją zadania domowego; czas trwania – około 5 minut.

4. Środki dydaktyczne:

- Statut Organiczny Województwa Śląskiego, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19200730497> [dostęp 23.10.2017],
- mapa ścienna II Rzeczypospolitej, atlasy historyczne,
- mapa – II Rzeczypospolita. Podział administracyjny, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3d/II_RP_adm.png/255px-II_RP_adm.png [dostęp 23.10.2017],
- dane statystyczne dotyczące Województwa Śląskiego dostępne online: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojew%C3%B3dztwo_%C5%9B%C4%85skie_\(II_Rzeczpospolita\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojew%C3%B3dztwo_%C5%9B%C4%85skie_(II_Rzeczpospolita)) [dostęp 23.10.2017],
- zdjęcia wojewodów śląskich okresu międzywojennego: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojewodowie_II_Rzeczypospolitej [dostęp 23.10.2017],
- materiały źródłowe,
- flipchart, kartki, kolorowe mazaki.

5. Czas realizacji: 1 godzina dydaktyczna.

6. Praca domowa:

Uczniowie piszą krótką wypowiedź na jeden z tematów:

- Jakie czynniki spowodowały kłopoty z integracją mieszkańców województwa śląskiego z innymi obszarami II Rzeczypospolitej?

- Na czym polegały różnice między województwem śląskim a pozostałymi województwami II Rzeczypospolitej?

Uczniowie mają także za zadanie odnaleźć na stronach internetowych obecną strukturę samorządu Województwa Śląskiego i jego przedstawicieli (Sejmik Województwa Śląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego) oraz kompetencje i zadania, <http://sejmik.slaskie.pl> [dostęp 23.10.2017].

Zadanie to, dla chętnych uczniów, może być wykonane w formie plakatu z wykorzystaniem aplikacji <https://www.postermywall.com>.

7. Bibliografia:

1. Tekst: Ustawa konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r., zawierająca Statut Organiczny Województwa Śląskiego, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19200730497> [dostęp 23.10.2017],
2. Zarys historii autonomii Górnego Śląska, Mateusz Pielka, <https://historia.org.pl/2012/11/28/zarys-historii-autonomii-gornego-slaska/> [dostęp 23.10.2017],
1. Zasoby Śląskiej Biblioteki Cyfrowej; fraza: autonomia śląska <https://www.sbc.org.pl/dlibra/results?q=autonomia+%C5%9B%C4%85ska&action=SimpleSearchAction&type=-6&p=0> [dostęp 23.10.2017],
2. Mapa. II Rzeczypospolita. Podział administracyjny, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3d/II_RP_adm.png/255px-II_RP_adm.png [dostęp 23.10.2017],
3. Sejmik Województwa Śląskiego, <http://sejmik.slaskie.pl> [dostęp 23.10.2017],
4. Województwo śląskie (II Rzeczypospolita), [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojew%C3%B3dztwo_%C5%9B%C4%85skie_\(II_Rzeczpospolita\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojew%C3%B3dztwo_%C5%9B%C4%85skie_(II_Rzeczpospolita)) [dostęp 23.10.2017],
5. Statut Organiczny Województwa Śląskiego, https://pl.wikipedia.org/wiki/Statut_Organiczny_Wojew%C3%B3dztwa_%C5%9A%C4%85skiego [dostęp 23.10.2017].

RODN i IP „WOM” Rybnik

opracowała: dr Urszula Warczok – konsultant

Scenariusz lekcji – zajęć dla uczniów liceum i technikum

Temat: „Historia i działalność samorządu śląskiego w okresie międzywojennym”.

Czas: 2 godziny lekcyjne.

Cele ogólne:

- Lokalizacja w przestrzeni procesów, zjawisk i faktów historycznych przy wykorzystaniu map i planów w różnych skalach.
- Objawianie związków przyczynowo-skutkowych, analizowanie zjawisk i procesów historycznych.
- Dostrzeganie potrzeby poznawania przeszłości dla rozumienia procesów zachodzących we współczesności.
- Konstruowanie ciągów narracyjnych przy wykorzystaniu zdobytych informacji źródłowych.
- Posługiwanie się pojęciami historycznymi i wyjaśnianie ich znaczenia.
- Przedstawianie argumentów uzasadniających własne stanowisko w odniesieniu do procesów i postaci historycznych.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- zna datę uchwalenia Statutu Autonomicznego Województwa Śląskiego (15 lipiec 1920 r.),
- zna znaczenie pojęć: autonomia i samorządność i potrafi wskazać różnice,
- zna strukturę i kompetencje władz województwa śląskiego,

- potrafi wymienić i rozumie czynniki wpływające na genezę autonomii Śląska,
- potrafi omówić funkcjonowanie Skarbu Śląskiego,
- potrafi wskazać zakres terytorialny województwa śląskiego.

Metody: rozmowa nauczająca (pogadanka), praca z tekstem źródłowym, dyskusja.

Formy: praca w grupach, indywidualna, zbiorowa.

Środki dydaktyczne: Ustawy Sejmu Śląskiego 1922-1932 (wybrane fragmenty), mapy, fotografie.

Przebieg:

Czynności organizacyjno – porządkowe.

Część wstępna – wprowadzenie:

1. Przypomnienie znaczenia pojęć: autonomia i samorządność z zaakcentowaniem różnicy między tymi pojęciami. Należy zwrócić uwagę na różnicę pomiędzy autonomią a samorządnością (autonomia to coś więcej niż samorządność. „Autonomia” jest terminem szerszym od „samorządu”. Częścią autonomii jest nie tylko administrowanie, ale także ustawodawstwo).
2. Geneza autonomii ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji politycznej na Górnym Śląsku m.in. autonomia wtedy była odpowiedzią państwa polskiego na konkurencyjną propozycję strony niemieckiej (Pruskie Zgromadzenie Krajowe, czyli Sejm pruski, wydało 14 października 1919 r. ustawę o utworzeniu w miejsce rejencji opolskiej prowincji górnośląskiej, która zapewniała jej dużą samodzielność); sytuacja Polski i Górnego Śląska w roku 1920.

Część główna – realizacja tematu:

1. Podstawa prawna funkcjonowania autonomii na Górnym Śląsku:
 - Ustawa Konstytucyjna z dnia 15-go lipca 1920 roku zawierająca statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz.U. R.P. nr 73.poz.497 z 1920 r).
 - Ustawy Sejmu Śląskiego 1922-1932.

Zapoznanie uczniów z tekstem ustawy tj. I. Przepisy ogólne. Artykuły 1-3 (wybrane fragmenty)

2. Charakterystyka województwa śląskiego pod względem terytorialnym:
 - terytorium (ziemie),
 - podział administracyjny.

Wybrane artykuły z Ustaw Sejmu Śląskiego 1922-1932. Mapy uwzględniające zmiany.

3. Struktura władz i ich kompetencje zgodnie z statutem organicznym Województwa Śląskiego:
 - 1) Sejm Śląski: wybory (ordynacja wyborcza), struktura, kompetencje.

Podział klasy na 3 grupy:

1 grupa: Ordynacja wyborcza, podział na okręgi, struktura, postowie (wybrane artykuły).

2 grupa: Kompetencje Sejmu Śląskiego w zakresie ustawodawstwa oraz zakres spraw w dziedzinie skarbowości (wybrane artykuły).

2) Władze administracyjne: Wojewoda i Rada Wojewódzka (struktura) i działalność.

3 grupa: Wojewoda i Rada Wojewódzka: powołanie, struktura i działalność (wybrane artykuły).

3) Sądy.

Informacja nauczyciela:

4. Charakterystyka Sejmu Śląskiego:

- 1) kadencje,
- 2) marszałkowie sejmu.

Nauczyciel lub wybrani uczniowie przedstawiają:

I kadencja (1922-29): Marszałek: Konstanty Wolny;
II kadencja(1930): Marszałek: Konstanty Wolny;
III kadencja (1930-35): Marszałek: Konstanty Wolny;
IV kadencja (1935-39): Marszałek: Karol Grzesik;
Warto przybliżyć postać K. Wolnego.

5. Sylwetki wojewodów śląskich w okresie międzywojennym.

Nauczyciel lub wybrani uczniowie przedstawiają (np. prezentacja),
Józef Rymer (16 czerwca 1922 – 5 grudnia 1922) – pierwszy wojewoda śląski,
Zygmunt Żurawski,
Antoni Schultis,
Tadeusz Koncki,
Mieczysław Bliski,
Michał Grażyński (6 września 1926 - 5 września 1939).
Warto przybliżyć sylwetki pierwszego i ostatniego wojewody śląskiego.

6. Aspekt gospodarczy autonomii:

W sprawach gospodarczych autonomia Górnego Śląska była bardzo szeroka, np. województwo śląskie miało własny skarb

- Skarb Śląski (wybrane artykuły lub inne teksty źródłowe).
Informacje może przygotować wybrany uczeń pod kierunkiem nauczyciela lub sam nauczyciel (stopień szczegółowości uzależniony jest od przeznaczonego czasu).

7. Uwarunkowania narodowościowe w okresie kształtowania i funkcjonowania autonomii.

Zwrócić uwagę na strukturę mieszkańców np.: narodowością, wyznaniową, wieku. Realizacja tego problemu związana jest z czasem i zależy od nauczyciela.

Część końcowa – podsumowanie tematu:

1. Mocne i słabe strony autonomii Śląska.

Uczniowie mogą być podzieleni na grupy i podają mocne i słabe strony (zwrócić uwagę na uzasadnienie swoich wypowiedzi).

2. Porównać strukturę i kompetencje sejmu śląskiego z sejmikiem śląskim.

Wykorzystując wiedzę zdobytą na lekcjach wiedzy o społeczeństwie dokonują porównania.

3. Obserwacja i analiza z uczniami sytuacji ogólnoeuropejskiej (casus Katalonii jest bardzo wymowny i pouczający).

Nauczyciel zwraca uwagę w dyskusji, że autonomia nie może w żadnym przypadku być w konflikcie z interesami państwa narodowego, osłabiać jego spójności oraz zdolności do artykułowania i realizacji interesów ogólnonarodowych.

Można jako podsumowanie przeprowadzić debatę ogólnoskolną na temat: Samorząd terytorialny na Śląsku w okresie międzywojennym i współcześnie: struktura i działalność.

Bibliografia:

Ciągwa J., Autonomia Śląska (1922-1939), Katowice 1988
Czapliński M., Historia Śląska, Wrocław 2007
Ustawa Konstytucyjna z dnia 15-go lipca 1920 roku zawierająca statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz.U. R.P. nr 73.poz.497 z 1920 r.) ze zm.
Ustawa Konstytucyjna z dnia 6 maja 1945 roku o zniesieniu statutu organicznego województwa śląskiego (Dz.U. nr 17.poz.92.)
Ustawy Sejmu Śląskiego 1922-1932, Katowice b.r.w.
Wanatowicz M. W., Historia społeczno-polityczna Górnego Śląska i Śląska Cieszyńskiego w latach 1918-1945, Katowice 1994.
Województwo Śląskie (1922-1939). Zarys monograficzny, red. F. Serafin, Katowice 1996.

Zbiory:

- Biblioteki Śląskiej w tym Śląskiej Biblioteki Cyfrowej,
- Muzeum Śląskiego.

Przydatne linki:

Encyklopedia Województwa Śląskiego
Śląska Biblioteka Cyfrowa
Muzeum Śląskie - Strona Główna
<https://muzeumlaskie.pl/pl/>
Autonomia Woj. Śląskiego w II Rzeczypospolitej KOMPENDIUM ...
mapy archiwalne - ORSIP
<http://edus.ibrbs.pl/platforma/>
Śląskie. Pozytywna energia: Województwo Śląskie
<http://www.slaskie.pl>

MODUŁ II WSPÓŁCZESNE STRUKTURY SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO - WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

dr Paweł Matyszkiewicz
RODN „WOM” Katowice

Temat: „Samorząd województwa śląskiego - struktura i kompetencje”.

Czas trwania: jedna godzina lekcyjna (45 minut).

Cele ogólne:

- rozwijanie świadomości na temat struktury i zadań samorządu województwa śląskiego,
- rozbudzanie zainteresowania działaniami samorządowców w „małej ojczyźnie”.

Cele szczegółowe:

Po lekcji uczeń:

- rozumie pojęcia „samorząd województwa”, „marszałek województwa”, „przewodniczący sejmiku wojewódzkiego”, wyjaśnia procedurę wyborów do sejmiku wojewódzkiego,
- wyjaśnia procedurę wyłaniania zarządu województwa,
- zna główne organy samorządu województwa śląskiego,
- rozpoznaje zadania realizowane przez władze województwa śląskiego,
- wskazuje instytucje kultury w województwie śląskim, którymi zarządza samorząd województwa,
- określa rolę województwa śląskiego na tle całego państwa polskiego,
- poszukuje informacji związanych z działaniami podej-

- mowanymi przez władze województwa śląskiego,
- potrafi ocenić sposób realizowania zadań przez władze województwa śląskiego oraz proponować własne rozwiązania wybranych problemów,
- potrafi współpracować w grupie podczas wykonywania zadań.

Wykaz nabywanych umiejętności:

- korzystanie z przekazywanych informacji,
- formułowanie argumentów w dyskusji,
- posługiwanie się terminologią związaną z samorządem i jego działaniami,
- napisanie notatki,
- współpracowanie w grupie.

Metody nauczania:

Dyskusja, rozmowa nauczająca, praca w grupach, „burza mózgów”, działania praktyczne, mapa mentalna.

Środki dydaktyczne:

Podręcznik: E. Dobrzycka, K. Makara „Wiedza o społeczeństwie”, Warszawa 2009
Ustrój samorządu terytorialnego w Polsce pod red. M. Chmaja, Warszawa 2007
Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie województwa Strona Województwa śląskiego <http://www.slaskie.pl/>

Przebieg lekcji:

Wprowadzenie – 5 minut:

Samorząd wojewódzki jako przedstawicielstwo obywateli, podejmujące ważne decyzje dla życia mieszkańców województwa, funkcjonujący zgodnie z ustawą o samorządzie województwa.

Wymienienie organów samorządu wojewódzkiego: sejmiku wojewódzkiego z przewodniczącym sejmiku, zarządu województwa razem z marszałkiem oraz komisji.

Rozwinięcie – 15 minut:

Nauczyciel dokonuje podziału klasy na grupy. Każdy z zespołów (3-5 osobowy) otrzymuje inne zadanie do wykonania, we własnym gronie podejmuje najważniejsze decyzje. Podczas pracy uczniów nauczyciel sprawuje merytoryczną opiekę nad uczniami, jest konsultantem wspomagającym zespoły.

Grupa 1:

Wybory do Sejmiku Województwa Śląskiego i procedura wyłaniania Zarządu Województwa.

Grupa 2:

Kompetencje i przykłady działań Sejmiku Województwa Śląskiego.

Grupa 3:

Kompetencje i przykłady działań Zarządu Województwa Śląskiego.

Grupa 4:

Instytucje kultury w Województwie Śląskim, którymi zarządza Samorząd Województwa.

Grupa 5:

Siedziba władz województwa oraz placówek kultury podległych Województwu Śląskiemu.

Grupa 6:

Trzy ostatnie działania podjęte przez radnych Sejmiku Województwa Śląskiego oraz trzy działania podjęte przez Zarząd Województwa Śląskiego.

Uczniowie w trakcie pracy korzystają ze środków dydaktycznych wskazanych powyżej. Swoją pracę dokumentują na dużych arkuszach papieru.

Zakończenie:

Po wykonaniu zadań przez uczniów, nauczyciel prosi liderów grup o zaprezentowanie wyników pracy grup na forum klasy. Czas prezentacji wyników wynosi po 3 minuty dla każdej z grup. Następnie nauczyciel dokonuje rekapitulacji pierwotnej przypominając najważniejsze cele lekcji oraz zadaje pracę domową.

Temat pracy domowej:

Znajdź informacje o działaniach radnego sejmiku województwa z Twojego okręgu wyborczego z lat 2015-2017 i dokonaj ich oceny.

Urszula Rukasz RODN „WOM” w Bielsku-Białej

Temat: „Struktura i zadania samorządu terytorialnego. Samorząd aktywnych mieszkańców”.

„Polska będzie taka, jaką potrafią zbudować jej obywatele. Ani lepsza, ani gorsza. Nikt inny tego za nas nie zrobi. Nasz wspólny sukces możemy osiągnąć jedynie przez stałe zaangażowanie nas wszystkich w realizację naszych spraw wspólnych”.

prof. Jerzy Regulski

Cele ogólne:

- Pogłębienie wiedzy na temat funkcjonowania instytucji publicznych i samorządowych.
- Upowszechnienie wiedzy dotyczącej zadań samorządu województwa.
- Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za rozwój regionu.
- Kształtowanie postaw zaangażowania w działania publiczne na rzecz rozwoju lokalnego i terytorialnego.
- Kształtowanie poczucia przywiązania i do własnego regionu, jego tradycji i kultury.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- wie, co to jest samorząd i wymienia przykłady samorządów, zna definicję samorządu;
- wie, na czym polega trójszczeblowy podział administracyjny w Polsce;
- przedstawia sposób wybierania samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego oraz ich przykładowe zadania;
- porównuje – na wybranych przykładach – zakres działania

samorządu wojewódzkiego z zakresem działania wojewody;

- wyjaśnia, na czym polega zasada pomocniczości i decentralizacji;
- wyjaśnia, dlaczego samorząd terytorialny jest nierozdzielnie związany z funkcjonowaniem ustroju demokratycznego (wyjście od zasady narodu jako suwerena);
- charakteryzuje strukturę i władze samorządu terytorialnego;
- wyszukuje w konstytucji zapisy dotyczące samorządu terytorialnego;
- wymienia województwa i odnajduje je na mapie Polski.

Metody i techniki pracy: dyskusja, praca w zespołach.

Czas trwania zajęć: 45 minut.

Środki dydaktyczne:

- fragmenty Konstytucji z 1997 r.,
- słownik języka polskiego,
- mapa Polski z zaznaczonym podziałem terytorialnym.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie do lekcji:

1. Na wstępie nauczyciel przytacza słowa prof. Jerzego Regulskiego:

„Polska będzie taka, jaką potrafią zbudować jej obywatele. Ani lepsza, ani gorsza. Nikt inny tego za nas nie zrobi. Nasz wspólny sukces możemy osiągnąć jedynie przez stałe zaangażowanie nas wszystkich w realizację naszych spraw wspólnych”.

Uczniowie przypominają definicję pojęcia samorząd i określają, jaka jest struktura i co należy do zadań samorządów gminnego i powiatowego. Następnie uzupełniają swoją odpowiedź o definicję samorządu ze słownika języka polskiego. Wyjaśniają także, jakimi sprawami powinny się zajmować samorządy i jakie problemy rozwiązywać.

Rozwinięcie:

2. Omówienie, czym jest samorząd terytorialny:

- znaczenie samorządu terytorialnego w ustroju demokratycznego państwa;
- kompetencje samorządu – wyjaśnienie różnic między kompetencjami własnymi a zleconymi.

3. Funkcjonowanie samorządu lokalnego w Polsce:

- interpretacja artykułów Konstytucji z 1997 roku mówiących o decentralizacji władzy publicznej i udziału w niej samorządu terytorialnego;
- nazwanie kolejnych szczebli podziału terytorialnego RP;
- wymienienie nazw województw istniejących w Polsce i wskazanie ich na mapie kraju;
- w oparciu o zapisy konstytucyjne dokonanie analizy struktur, kompetencji i finansowania.

Zakończenie:

4. Wspólne nazwanie organów samorządu wojewódzkiego: Sejmik Województwa z przewodniczącym Sejmiku Województwa oraz jego zastępcami, a także Zarząd Województwa. Wyszczególnienie zadań Zarządu: wykonanie budżetu województwa, gospodarowanie jego mieniem czy przygotowanie strategii rozwoju województwa oraz rolę organu pomocniczego dla ZW, którą pełni Urząd Marszałkowski. Następnie uczniowie w parach zastanawiają się, z czym kojarzy im się samorząd terytorialny

i jakie zadania realizuje. Odpowiedzi zapisują na arkuszu papieru i umieszczają w widocznym miejscu, np. nadzór nad szkołami i placówkami o regionalnym znaczeniu, a także: wojewódzkimi instytucjami kultury i zakładami opieki zdrowotnej.

Na zakończenie uczniowie, pracując w grupach, zapoznają się z fragmentami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego i uzasadniają, czy słuszne jest przywołane na początku zajęć twierdzenie prof. Jerzego Regulskiego.

MODUŁ III GMACH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO - HISTORIA I WARTOŚCI IDEOWE

Elżbieta Straszak
RODN „WOM” Częstochowa

Temat: Wycieczka dla uczniów do Gmachu Sejmu Śląskiego

Cele wycieczki:

Cele ogólne:

- kształtowanie społecznych postaw uczniowskich poprzez kontakt z radnymi Sejmiku Województwa Śląskiego,
- kształtowanie odpowiednich postaw wobec otoczenia i świata, wzmocnienie wychowawczej roli szkoły,
- spotkanie z radnymi Sejmiku/Marszałkiem Województwa Śląskiego.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- umie stosować się do zasad bezpiecznego zachowania na wycieczce szkolnej,
- potrafi porównać i wskazać różnice między salami obrad w gmachach Sejmu Śląskiego i Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej,
- wie, jakie są kompetencje marszałka i radnych sejmiku województwa oraz zna kompetencje marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i postów, potrafi wskazać na podobieństwa i różnice,
- wie, jak zrobić portfolio ze zdjęciami z wycieczki,
- umie napisać krótkie sprawozdanie z wycieczki.

Przebieg wycieczki:

Uczniowie udają się na Plac Sejmu Śląskiego, na którym stoi pomnik Wojciecha Korfantego. Jeden z uczniów przypomina krótko postać polityka. Uczestnicy wycieczki składają wiązanek kwiatów pod pomnikiem. Uczniowie poznają sylwetki Józefa Lompy i Juliusza Ligonja, którzy są patronami ulic sąsiadujących z Placem Sejmu Śląskiego.

Po złożeniu kwiatów uczniowie wraz z nauczycielem udają się pod Gmach Sejmu Śląskiego i tam zapoznają się z krótką historią gmachu (taką informację mogą przygotować uczniowie, np. na dodatkową ocenę). Po wejściu do gmachu uczniowie zaczynają zwiedzanie od Westybulu, następnie przechodzą do sali Sejmu Śląskiego, sal reprezentacyjnych: Sali Błękitnej, w której wyeksponowane są portrety byłych marszałków, Sali Złotej, w której widnieją zdjęcia wszystkich byłych wojewodów oraz największej z sal – Sali Marmurowej, którą kiedyś zdobiły ogromne lustra i niewielkie balkony nad wejściem. Po zwiedzeniu miejsc urzędowych, uczniowie udają się do prywatnych pomieszczeń byłego wojewody Michała Grażyńskiego, który miał do swojej dyspozycji kilkanaście pokoi, w tym elegancką, wyłożoną boazerią salę klubową. W sypialni zachowały się wbudowane szafy kryjące marmurową umywalkę. W ubieralni stoi oryginalne biurko generała Jerzego Ziętka.

Będąc w Sali Sejmu Śląskiego uczniowie porównują jej wygląd i wyposażenie z salą obrad Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. Nauczyciel powinien rozważyć zorganizowanie uczniom spotkania z radnymi Sejmiku Województwa Śląskiego lub Marszałkiem Województwa Śląskiego. Uczniowie przez cały czas trwania wycieczki robią zdjęcia. (Nauczyciel musi pamiętać o wcześniejszym uzyskaniu zgód od rodziców/prawnych opiekunów niepełnoletnich uczniów lub pełnoletnich uczniów, na publikację ich wizerunku, np. na stronie internetowej szkoły, fanpage'u szkoły).

Czas realizacji: 3 godziny dydaktyczne.

Źródła:

Przemysław Jedlecki, Gmach Sejmu Śląskiego bez tajemnic, http://katowice.wyborcza.pl/katowice/1,35063,7878805,Gmach_Sejmu_Slaskiego_bez_tajemnic.html[dostęp 23.10.2017]

Aleksandra Gorzelik
RODN „WOM” Katowice

*„Dzisiaj w tej części Śląska (...)
dokonuje się uroczystości poświęcenia
gmachu Województwa i Sejmu Śląskiego
jako widocznego i wspianego symbolu
mocarstwowej potęgi państwa,
wśród którego ziem województwo śląskie
stanowi najcenniejszą perłę”*

Akt erekcyjny

Temat: „Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego jako Pomnik Historii. Styl i treści ideowe”.

Czas trwania zajęć: 2 godziny lekcyjne.

Cele ogólne:

- Rozwijanie postawy poszanowania dziedzictwa kulturowego Górnego Śląska przy równoczesnej otwartości na wartość kultury mieszkańców innych regionów Polski oraz narodów europejskich.
- Kształcenie poczucia odpowiedzialności za pielęgnowanie tradycji i popularyzację dorobku poprzednich pokoleń.
- Wyposażenie ucznia w zasób wiedzy o Górnym Śląsku w powiązaniu z szerszym tłem historycznym, geograficznym, kulturowym, społecznym własnego narodu i narodów europejskich.
- Przybliżenie wartości dziedzictwa kulturowego Górnego Śląska w kontekście wartości narodowych i ogólnoludzkich.
- Dostrzeganie cech wyróżniających Górny Śląsk spośród innych regionów Polski.
- Rozbudzenie zainteresowań poznawczych i wdrożenie

do samodzielnych poszukiwań wiedzy o Górnym Śląsku, jego miejscu w dziedzictwie narodowym i europejskim.

- Upowszechnienie wiedzy na temat Gmachu Województwa i Sejmu Śląskiego jako Pomnika Historii i przykładu budowy publicznej o określonej funkcji ideowej.

Treści nauczania:

- z zakresu przedmiotu historia sztuki – identyfikacja dzieł na podstawie charakterystycznych środków warsztatowych, umiejętność powiązania dzieła z miejscem, w którym się znajduje; definicje i terminy z zakresu historii sztuki;
- z zakresu przedmiotu wiedza o kulturze – analiza filmu, treść i forma oraz kontekst dzieła sztuki; analiza i interpretacja tekstów kultury; dostrzeganie i nazywanie związku między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną, w której powstało;
- z zakresu języka polskiego – odbieranie komunikatu w dźwięku i obrazie, spójna wypowiedź ustna i pisemna, uczestnictwo w dyskusji; rozumienie utworów literackich oraz innych tekstów kultury; kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym;
- z zakresu historii oraz wiedzy o społeczeństwie – kultura i gospodarka społeczeństwa polskiego w dwudziestoleciu międzywojennym, najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe II RP;
- z zakresu przedmiotu plastyka – określanie własnej przynależności kulturowej poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i tradycją w środowisku lokalnym; znajomość dziedzictwa kulturowego najbliższego otoczenia, rozpoznawanie wybranych dzieł architektury należących do polskiego dziedzictwa kultury oraz opisywanie ich funkcji i cech charakterystycznych na tle epoki; rozumienie pojęcia stylu w sztuce i posługiwanie się podstawowymi terminami i pojęciami właściwymi dla różnych dziedzin sztuki.

Cele operacyjne:

Po lekcji uczeń:

- zna pojęcia: dziedzictwo i pomnik historii i rozumie ich znaczenie;
- zna genezę i przebieg budowy gmachu Sejmu Śląskiego i datę jej ukończenia;
- potrafi nazwać i wymienić instytucje i osoby związane z powstaniem budynku;
- wie, czym był zmodernizowany klasycyzm, styl narodowy i art deco w architekturze wnętrz oraz potrafi je scharakteryzować;
- umie wskazać elementy symboliczne i treści ideowe w bryle i dekoracji budynku, a także skonfrontować je z jego funkcją;
- poprawnie posługuje się terminami z zakresu architektury i ornamentyki;
- potrafi skonstruować samodzielną, przejrzystą wypowiedź na temat roli gmachu Sejmu Śląskiego w kształtowaniu się świadomości narodowej mieszkańców polskiej części Górnego Śląska w dwudziestoleciu międzywojennym.

Metody nauczania:

Rozmowa nauczająca, demonstracja, graficzny zapis, gra decyzyjna, mapa myśli.

Formy pracy:

Indywidualna, w parach i w grupach.

Środki dydaktyczne:

- Słownik przydatnych pojęć z dziedziny architektury i ornamentyki (załącznik nr 1)
- Film dokumentalny: Pomniki Historii odc. 37 - Gmach

- Województwa i Sejmu Śląskiego (załącznik nr 2)
- strona www: Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/Pomniki_historii/Lista_miejsc/miejsce.php?ID=288 (załącznik nr 3)
- NID-pomhis-Katowice_Gmach_opis-002.doc
- https://zabytek.pl/public/upload/objects_media/5679b44f5b002.pdf (załącznik nr 4)
- BRYLAnty polskiej moderny - parlament w... Katowicach <http://www.bryla.pl/bryla/51,85301,6677160.html?i=1> (załącznik nr 5)

Przebieg lekcji:

Część wstępna - wprowadzenie:

1. Czynności organizacyjno-porządkowe.
2. Przypomnienie sytuacji społeczno-politycznej województwa śląskiego po uchwaleniu Statutu Autonomicznego w 1920 roku.

Część główna:

1. Wprowadzenie do filmu. Nauczyciel krótko informuje o sytuacji polityczno-społecznej w autonomicznym województwie śląskim. Wyjaśnia krótko pojęcie stylu narodowego i opowiada o wielkim triumfie polskiej art deco na wystawie światowej w Paryżu w 1925 roku.
2. Rozdanie słowniczka z przydatnymi pojęciami, które wystąpią podczas projekcji filmu (załącznik nr 1). Nauczyciel upewnia się, czy poprawnie rozumieją nowe terminy i w razie potrzeby wyjaśnia niejasności.
3. Projekcja filmu dokumentalnego: „Pomniki Historii” odc. 37 - Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego, w trakcie której uczniowie poznają istotne fakty na temat funkcji i formy stylistycznej budowli (załącznik nr 3).
4. Po obejrzeniu filmu uczniowie zostają podzieleni na grupy i każda otrzymuje artykuły (załączniki nr 4, 5 i 6)

zawierające opis i analizę gmachu Sejmu Śląskiego. Ich zadaniem jest opracowanie następujących zagadnień:

- 1 grupa: przedstawia genezę i przebieg i daty budowy gmachu Sejmu Śląskiego, nazwiska architektów, a także warunki konkursu;
 - 2 grupa przedstawia różnorodne funkcje gmachu jako siedziby władz autonomicznego Województwa Śląskiego i porównuje je ze stanem obecnym (np. zmiana wystroju Sali Marmurowej, współczesny brak podziału na część oficjalną i mieszkalną);
 - 3 grupa opisuje materiał i usytuowanie budynku w przestrzeni Katowic (określa jak otoczenie wpłynęło na kształt budowli: jego skalę i proporcje);
 - 4 grupa dokonuje charakterystyki planu i kompozycji bryły gmachu (uwzględniając jej monumentalizm oraz nawiązanie do architektury obronnej i dworkowej Rzeczypospolitej);
 - 5 grupa opisuje detal architektoniczny i elementy dekoracyjne poszczególnych części budowli oraz określa ich genezę i symbolikę (wywiedzioną z antyku rzymskiego, tradycji legionowej i regionalnej);
 - 6 grupa dokonuje analizy wyglądu westybulu: klatki schodowej, krużganków i dekoracji (zwrócić należy uwagę na dwutraktowe schody i renesansowe krużganki w połączeniu z regionalnym i charakterystycznym dla art deco wystrojem: parzenice, herby miast w podniebiu kopuły geometryczne motywy posadzki);
 - 7 grupa opisuje wnętrze Sali Sejmowej (zwraca uwagę na plan, amfiteatralny układ siedzeń wywodzący się z antyku greckiego, oszczędne dekoracje i funkcjonalność, a także demokratyczny charakter wnętrza).
5. Uczniowie prezentują efekty pracy używając nowo poznanych terminów. Dyskutują na temat reprezentacyjnego i propagandowego przeznaczenia gmachu Województwa i Sejmu Śląskiego oraz jego roli w odrodzonym państwie polskim.

Podsumowanie i zakończenie zajęć:

1. Nauczyciel czyta Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 października 2012 r. w sprawie uznania Gmachu Województwa i Sejmu Śląskiego za pomnik historii (zał. nr 1). Następuje wspólne sformułowanie definicji: dziedzictwo i pomnik historii.
2. Praca domowa - uczniowie mają za zadanie znaleźć informacje na temat obiektów w województwie śląskim, które znalazły się na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO lub zostały uznane za Pomniki Historii.

Bibliografia:

Historia Śląska, red. M. Czapliński, Wrocław, 2002
Odorowski W., Architektura Katowic w latach międzywojennych, Katowice 1994
Paduch E., Z kart historii Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, Katowice 2008
Rechowicz H., Sejm Śląski (1922-1945), Katowice 1971
Surowiak H., Gmach Urzędu Wojewódzkiego i Sejmu Śląskiego w Katowicach oraz jego program ideowy, [w:] Śląskie dzieła mistrzów architektury i sztuki, red. E. Chojecka, Katowice 1987
Bokiniec M., Forsyewicz B., Michałowski J., Mrozkowiak-Nastrożna N., Nazaruk G., Sacha M., Świętochowska G. Spotkania z kulturą. Podręcznik do wiedzy o kulturze dla liceum i technikum, Warszawa 2012

Przydatne linki:

Poz. 1243 Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 października 2012 r. w sprawie uznania za pomnik historii „Katowice – Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego” https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/Pomniki_historii/Lista_miejsc/Katowice%20Sejm%20%C5%9A%C4%85ski_rozporz%C4%85dzenie.pdf
strona www: Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/Pomniki_historii/Lista_miejsc/miejsce.php?ID=288

film: Pomniki Historii odc. 37 - Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego
<https://www.youtube.com/watch?v=n1HHLWh9Ejg>
Dwugłowy smok. Film dokumentalny, reż. Jadwiga Kocur, Leszek Ptasiński, Polska 2006
NID-pomhis-Katowice_Gmach_opis-002.doc
https://zabytek.pl/public/upload/objects_media/5679b-44f5b002.pdf

Załącznik nr 2

amfiteatr	w teatrze, cyrku, sali koncertowej lub sali plenarnej itp.: część widowni wznosząca się kuliście lub półkuliście ku górze
attyka	górnny element budynku w postaci ścianki, balustrady lub rzędu sterczyn osłaniający dach
fasada	frontowa ściana budynku
fryz	1. w budowłach klasycznych: środkowa część belkowania między architrawem a gzymsem 2. poziomy pas dekoracyjny zdobiący u góry elewacje budynków
ikonografia	dziedzina badań historii sztuki, której zadaniem jest opis i interpretacja elementów treściowych i symbolicznych w dziełach sztuki
kartusz	dekoracyjne obramienie tarczy herbowej, tablicy inskrypcyjnej, płaskorzeźby itp., a także ornament w formie ozdobnej tarczy
krużganki	długi ganek obiegający budynek, przeważnie wokół wewnętrznego dziedzińca, z arkadami wspartymi na kolumnach lub filarach
monogram	znak utworzony z jednej lub kilku powiązanych liter (zwykle z początkowych liter imienia i nazwiska)
pilaster	płaski filar przyścienny pełniący funkcję dekoracyjną i konstrukcyjną
porządek architektoniczny	system konstrukcyjno-dekoracyjny z elementami o określonym kształcie i sposobie dekoracji; obejmuje podporę np. kolumna z bazą, trzonem i głowicą oraz belkowanie
różgi liktorskie	symbol władzy urzędników w starożytnym Rzymie
ryzalit	wysunięta część fasady budynku na wysokości wszystkich kondygnacji, usytuowana pośrodku lub w narożach elewacji
styl	zespół cech formalnych pozwalający przyporządkować dzieło do określonej epoki, nurtu w kulturze lub twórcy
westybul	przedsiónek w budowli świeckiej, wywodzący się ze starożytnej architektury mieszkalnej
wielki porządek	stosowany w architekturze nowożytnej od renesansu - kolumny lub pilastry przechodziły przez wszystkie kondygnacje budynku (minimum dwie)
winda paciorkowa zw. paternoster	dźwig okrężny, który składa się z szeregu otwartych kabin (zwykle dwuosobowych) połączonych w łańcuch, poruszających się z niewielką prędkością w zamkniętej pętli w ruchu ciągłym (bez zatrzymywania się), gdy jedna strona porusza się w kierunku do góry, druga do dołu

Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
ul. Ligonía 46, 40-037 Katowice
e-mail: kancelaria@slaskie.pl
www.slaskie.pl

Koordynacja:

Wydział Komunikacji Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego

Opieka merytoryczna:

Wydział Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Śląskiego
Wydział Kultury Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Śląskiego

Scenariusze lekcji samorządowych:

Aleksandra Gorzelik
dr Paweł Matyszkiewicz
Urszula Rukasz
Elżbieta Straszak
dr Urszula Warczok

Zdjęcia:

Archiwum Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Śląskiego
oraz jednostek organizacyjnych UMWSL

Projekt graficzny:

Paulina Kot

Katowice 2018

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
Modzieżowy Sejmik Województwa Śląskiego
Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny w Koszęcinie
Filharmonia Śląska im. Henryka Mikołaja Góreckiego w Katowicach
Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach
Teatr Rozrywki w Chorzowie
Instytucja Filmowa „Silesia-Film” w Katowicach
Opera Śląska w Bytomiu
Zamek Cieszyn
Śląskie Centrum Wolności i Solidarności
Biblioteka Śląska w Katowicach
Regionalny Instytut Kultury w Katowicach
Regionalny Ośrodek Kultury w Częstochowie
Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej
Muzeum Śląskie w Katowicach
Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej
Muzeum Górnośląskie w Bytomiu
Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”
Muzeum Zamkowe w Pszczynie
Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu
Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego
Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska
Placówki doskonalenia nauczycieli
Scenariusze lekcji samorządowych